

Merre tart az NSZK gazdasága?

A nyugatnémet gazdaság — mint többé-kevésbé a tókes világ gazdasága is — 1976-ban kimozdult a gazdasági válság mélypontjáról: több mint egy éve az ipari termelés ismét növekszik, 1976-ban a nyugatnémet ipari termelés mintegy 8 százalékkal haladta meg az 1975. évi szintet, amely a válság mélypontját jelentette. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy ez a szint allig érte el a válság előtti 1973-as évi, s hogy az 1976-os év első felének megélénkülését már az év második felében érezhető lassulás követte. Ez a jelenség a nyugatnémet gazdaságban egyébként hasonlóan jelentkezett, mint az USA-ban.

1976-ban a termelés növekedése az NSZK-ban egészében 5,5 százalékos volt. Ez a növekedési ráta meglehetősen alacsony egy viszonylag nagyermű visszaesés után. Például 1962-ban és 1969-ben a növekedés 7,3 és 8,2 százalék volt. Az 1977-re szóló előrejelzések 5 százalékos növekedést valószínűsítnek. Az OECD pedig 9,5 százalékos növekedést számol.

A fellendülés motorja

Az export 13 százalékos növekedésével ismét a konjunktúra motorjának a szerepét lépett. Erről a viszonylag magas mérvű növekedésről azonban tudni kell, hogy abban nagyobb szerepet játszott az előnyös nemzetközi versenyképesség mint a fellendülés.

Az élenkülésben az exporton kívül szerepelt a tartós fogyasztási cikkek iránt ismét gyorsan növekvő keresletnek, ami a válság idején különösen alacsony szintre esett vissza. Különösen érezhető volt ez a gépjárműiparban, ahol az 1974–75-ös mélypont után az élenkülés már 1975 végén elkezdődött és amely 1976 végére magas szinten normalizálódott.

A tartós fogyasztási cikkek iránti kereslet — amióta a háztartások ezekre felszereltek, (de az vonatkozik a gépkocsira is) a válság idején prongálható. A háztartások felújítása és a gépkocsik cseréje is „jobb időkre” halaszható anélkül, hogy ez a fogyasztóknak nagyobb problémákat okozna. A felújított szakszabban azután egyeztetni jelentésként az elhalasztott kereslet. Így volt ez Nyugat-Németországban is, ahol számoltak is ezzel az egyszerűre jelentkező kereslettel és számítottak is rá. Ezért ezt a keresletet „fogyasztói hitelekkel” („Konsumenmkredit”) bátorították; a nyugatnémet bankok fogyasztói hitelállománya 1976 szeptemberében 65 milliárd márka volt.

A növekvő export hatására, valamint a tartós fogyasztási cikkek iránt jelentkező kereslet nyomán erősödött a rátkárak fellendülése. A válság idején különösen az úgynevezett „előtermékek” (fálapcszermékek) rátkári készlete csökkent, amit az élenkülés első jelére elkezdtek feltölteni. Így mindenkéltől 1976 első felében volt nagyermű a rátkári készletek képzése. A nemzeti jövedelem közel egyharmadát rátkára termelték. Ez a végső eredményben az élenkülésre pozitívan ható tényező, amelynek kétségkívül a spekulációs nyersanyag-elővásárlások is szerepet játszottak, az év második feléi gyengülő tendenciát mutattak.

Beruházások nélkül

Ellentétben a klasszikus konjunkturális megélénkülés, amelyet rendszerint intenzív beruházási tevékenység kísér, a mostani fellendülést vontatók, bátorítatlan investíciós tevékenység jellemzi.

Az ipari beruházások alig emelkedtek a korábbi szint fölé és alig valamivel voltak a stagnációs szint fölött. Ennek ellenére volt ez így, hogy az ipari beruházásokat gazdaságpolitikai intézkedésekkel (beruházási prémiumok) támogatják. Ez a lassú beruházási tevékenység azonban egyáltalán nem meglepő, ha az ipari berendezések kapacitáskihasználásával összefüggésben tekintjük át: 1976 április óta az ipari kapacitások 82 százalékát használják ki. Ez ugyan 5 százalékkal magasabb, mint 1975-ben volt, de még mindig 7 százalékkal alacsonyabb, mint 1970-ben.

A müncheni „Institut für Wirtschaftsforschung” közlése szerint az ipari beruházásoknak csak 15 százalékat fordított a termelési kapacitások bővítésére, a többi a pótlást és a racionalizálást szolgálja.

Az ipari kapacitások jelenlegi állapota tulajdonképpen még az 1966. 67. évi válság utáni beruházási „boom”-ra vezethető vissza, amikor a beruházások eredményeként „földes” termelőkapacitások keletkeztek. Még inkább azaz, hogy a munkakerőpiac jelenlegi helyzete lehetővé teszi a műszaki újítások növelését (kettőhöz három műszakra), valamint a munka intenzitásának fokozását is. Mindezt végső soron a termelés növelését eredményezni kívánja, hogy a kapacitásokat bővíteni kellene.

A beruházások fentiekben jelölt alakulásában meghatározó szerep jut annak a gyors koncentrációs és centralizációs folyamatnak a tőke frontján, amely tulajdonképpen már az 1966/67-es válság után elkezdődött az NSZK-ban. A legerősebb ez ebben a tekintetben az 1975-ös volt, amikor 445 volt a jelentésközvetítő fűzők száma. Ez a szám 1976-ban 422 volt.

Ezzel a folyamattal párhuzamosan a csődöt jelentő vállalatok száma rohamosan növekedett és 1973–76 között mintegy 30 ezerre tehető a tönkrement vállalatok száma. Ebben a hivatalosan jelzett számban nem szerepelnek az úgynevezett „csendes” üzemszárások, vagy kisebb vállalkozások fűzői.

A tőkek strukturájának ez a nagyermű változása hozzájárult ahhoz, hogy az áratok a válság és szigorú berépolitika ellenére nem tudták stabilizálni. Míg az 1966–67. évi válság idején az ipari árak valamelyest csökkentek a fogyasztói árak növekedését 1 százalékkal körül tudták tartani, addig 1974–75-ben az ipari árak is növekedtek, a fogyasztói árak pedig az ismert mértékű emelkedést mutatták.

A nyugatnémet monopolitőke helyzeténél fogva képes az árak alakulását szervezett termelési korlátozással messzemenően befolyásolni. Egy piacot uráló konszern részére előnyös magas és emelkedő árak mellett a termelést csak lassan kiterjeszteni, vagy visszafogni, a gyors fellendülés helyett és az így felszabaduló tőkét a pénzpiacra vagy külföldön befektetni.

Csak így magyarázható, hogy — ugyanakkor a müncheni „Institut für Wirtschaftsforschung” közlése szerint — a feldolgozó iparban, ahol a nyereség 1976-ban körülbelül 30 százalékkal volt magasabb mint az előző évben, a beruházás stagnált.

Munkanélküliség és racionalizálás
A monopóliumok által uralt piac helyzetben a termelés kibővítése a profit csökkenéséhez vezet, ha a termékeket csökkenő árakon lehet értékesíteni. Emiatt a beruházási tevékenység nem elsősorban a termelés kibővítését, hanem a költségek csökkentését a racionalizálást tűzte ki célul.

A meggyorsult koncentrációs folyamat az egyik oka a tartósan magas munkanélküliségnek. A konjunkturális élenkülés ellenére is a „nyilvántartott” munkanél-

kültség száma csak kismértékben csökkent (1 millióról 900 ezerre). A tényleges munkanélküliség száma magasabb és a hivatalos nyilvántartásban nem szereplő munkanélküliség száma még a hivatalos „Bundesamt für die Arbeit” közlése szerint is mintegy félmillióra tehető.

A munkanélküliség száma nem csökkent, pedig a külföldi munkások száma 1976-ban 190 ezerrel volt kevesebb, mint 1975-ben. 1977-ben is a munkanélküliség száma előreláthatóan megmarad a jelenlegi szinten.

A munka intenzifikálása és racionalizálása a már hosszabb ideje tartó „munkahely-megszüntető” folyamatot még jobban meggyorsította. A racionalizálási hullám az ipari termelés szféráján kívül átterjedt a szolgáltatások területére is és ez az alkalmazottak egyre nagyobb számú munkanélküliségét eredményezi. A racionalizálási a szolgáltatásokban együttjár a szövetségi kormány „lakarösszegei” politikájával („Sparpolitik”), amely végső hatással a munkahelyek számának csökkentését eredményezi: 1976-ban a vállalatok és a postánál alkalmazottak száma 3,5 százalékkal csökkent. Ezzel először csökkent az állami alkalmazottak száma az NSZK történetében.

A nyugatnémet gazdaság fejlődése a tapasztalt élenkülés mellett 1977. első negyedében is még az 1973/75-ös válság hatása alatt áll bizonyos mértékig (a rendelkezésre álló 1977. januárban 6 százalékkal volt alacsonyabb, mint 1976 decemberében).

Továbbra is a lángha beruházási tevékenység s a munkanélküliség nagy száma, stagnáló realjövdelem és növekvő profitok jellemzik a nyugatnémet gazdaságot.

A merov és az országok gazdasági csődjéle juttató gazdaságpolitikát már 1948 után kezdte kordozni a magántőke, továbbra sem lehet a foglalkoztatottság számottevő javulását számolni. A termelés ez évben várható 4–5 százalékos növekedését a munka intenzitásának és termelékenységének fokozásával lehet megvalósítani.

A rendelkezésre álló az exportfellendítés lassulását jelzi. Jóllehet az éves előjelzések a nyugatnémet gazdaság 1977. évi fejlődését nem látják meg túlságosan pesszimistáknak, a fentiekben leírtak alapján a növekedés rátája feltehetően elmarad az 1976-os év mögött.

B. B.

mennyiség az ide tervezett export 75 százalékának felel meg.

Az ország idei kivételemét 15,3 millió 60 kilogrammos zsákra becsülik.

Halászati politika

Nagy-Britannia halászati politikájával foglalkozza a Times megállapítja, hogy a 200 tonneri mérföldes közös halászati övezet létesítésének gondolata, Nagy-Britannia közös piaci tagsága és a bizonyos halfajták megvédésére irányuló intézkedések szerencsés módon összekapcsolódottak. Az Északi-tenger angol szakaszán elrendelt herringhalászati tilalom mögött kétségteletlenül igazolható motívumok állnak, az intézkedés azonban a szántó halászati tilalom mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigazdász 1963-ban Madridban megjelent „Spanyolország gazdasági szervezete” című munkájában feltárta: a latifundizmus kapitalista termelési módszerre való átterése és a gazdag paraszti arányának növekedése csak másodrendű mennyiségi változásokat hozott. 1963-ban a hatmillió spanyol földtulajdonos kevesebb mint 1 százaléka, 53 ezer földbirtokos, a megművelt terület mintegy felét tartotta kezében, a csaknem negyvmilliónyi parasztagazdaság pedig a mezőgazdasági földterület alig több mint tíz százalékát. Így 1962-ben kiadott statisztika szerint a polgárháború előtti utolsó évhez, 1935-höz viszonyítva a spanyol mezőgazdasági terület értéke csak 23 százalékkal nőtt — tehát évente kevesebb mint egy százalékkal. A lakosság növekedése ugyanebben az időszakban 29 százalékos volt. Mindezt rávilágít a rezsim által mesterségesen fenntartott földterületstruktúra gazdaságilag elmaradott mivoltára.

A jelenlegi helyzet megítélése szempontjából rendkívül lényeges, hogy mind-ez a spanyol mezőgazdaság struktúráját nem érintette. Tamames, a neves spanyol kommunista közigaz

IRODAGÉPTECHNIKA VÁLLALAT

Budapest V. Bécsi út 8-10.
Levél cím: 1369 Budapest, Pf. 314.
Telefon: 184-899. Telex: 22-4381.
Távíráncím: Irodagéptechnika
a közületek megrendelésére
MOST AZONNAL SZÁLLIT

FACIT C 1-13-AS TÍPUSÚ KÉZI SZORZÓGÉP

ára: 4 440 Ft

HUNOR 129-ES HÖNYOMTATÓS ASZTALI SZÁMOLÓGÉP

1 memória regiszter
Ára: 19 000 Ft.

RÉSZLETES TÁJÉKOZTATÁS:
IRODAGÉPKERESKEDELMI FŐOSZTÁLY,
TELEFON: 173-935.

SZÁRÍTÓ- KAPACITÁST KERESÜNK

**évi 4000 tonna
szárazanyag-tartalmú,
földnedves
(kb. 55%-os
víz-tartalmú)
szintetikus kalcium-
fluorid szárítására.**

TISZAMENTI VEGYIMŰVEK

5007 Szolnok, Pf.: 1.
Telefon: 13-380.
Telex: 23-317.
Tájékoztatást ad:
Gombás István.

VÁLLALATOK, SZÖVETKEZETEK, SZAKSZERVEZETEK

HÉVÍZ BELTERÜLETÉN

teljes közművesítéssel ellátott,
3,6 hektáros területűnek vállalati
vagy szövetkezeti

TÁRSAS ÜDÜLŐKKEL

történeti beépítést tervezünk 1980-ig.

Kérjük, hogy a következő címen érdeklődjön:

Hévíz Nagyközség Tanácsa V. B.

Kossuth Lajos u. 1. Telefon: 12-837.

MEGVÉTELRE KÍNÁLUNK
egy E 304-es, üzemképes,
felújított

kotrógépet

SZEKSZÁRD-PAKSI
VIZITÁRSULAT
Szekszárd, Rákóczi u. 96.

FIATAL KÖZGAZDÁSZT KERES
budapesti nagyvállalat
költségkereskedelmi
részlegéhez.
Értékelés, elemzés
122 589" jellegűre a kiadóba.

Megvételre ajánljuk az alábbi berendezéseinket:

Két CKS 130-as típusú gőzkazánt,
1 300 000 kcal/óra teljesítményű, 3,5 att. nyomásra,
automatikus olajtűzelő berendezéssel.
Két CKS 65-ös típusú gőzkazánt,
650 000 kcal/óra teljesítményű, 3,5 att. nyomásra,
automatikus olajtűzelő berendezéssel.
Öt KS 8/21-es típusú klímagépet.
Automatikus vezérlésű, fűtőteljesítménye 30 000 kcal/óra,
hűtőteljesítménye 8000 kcal/óra.
Négy KT 1-es típusú, NDK-gyártmányú klímagépet.
Automatikus vezérlésű, fűtőteljesítménye 1500 kcal/óra,
hűtőteljesítménye 1900 kcal/óra.

Magyar-Bolgár Barátság MGTSZ

6768 Paks, Tiszai út 1. Telefon: 11.

Megvételre felajánlunk egy Pántya típusú felvonót

A FELVONÓ ADATAI:

keréken gurítható 6 m magas (a meglevő 7 db
toldalékkal 27 m magasságig meghosszabbítható),
70x80 cm-es, fordítható kosár, 80 kg teherbírási.

ERDEKLŐDNI LEHET A 112-022-ES TELEFONON,
KOLLÁR JÓZSEF GONDNOKSÁGVEZETŐNÉL

FORGÁCSOLÁSI KAPACITÁST KERESÜNK

1977. IV. negyedévtől.

automata és hossz-esztergagéppel

rendelkezők jelentkezését várjuk.

Az összes forgácsolási idő: kb. 35 000
normaóra.

Címünk:

VBKM Kapcsolók és Készülékek Gyára

1442 Budapest X., Kőbányai út 41/c.
Kooperáció. Telefon: 139-107. U.i.: Burkovits Endre

A nettó export és az import

A Külkereskedelmi Minisztérium és a Számítógéppalkalmazási Kutató Intézet több év óta a külkereskedelmi tervezés ökonometriai modelljén dolgozik. A munka eredményeit több tanulmánykötet foglalja össze. (A Figyelő 27. számában Szegvári Iván névfőzően ismertette a legutóbb megjelent tanulmányt.) A számítások jelentős része az export reális költségeinek meghatározását tűzte ki célul annak érdekében, hogy az export gazdaságos szerkezete meghatározható legyen.

Nem feladatomban, de talán képtelen is lennék arra, hogy e hatalmas munkát átfogóan értékeljem, csupán arra törekszem, hogy az export bruttó és nettó költsége közötti különbség egy-két összefüggésre irányítsam a figyelmet.

Az export bruttó költsége (értéke) magában foglalja a kivételre kerülő termékek importköltségeit is, míg a nettó exportköltség az importot nem tartalmazza. Az export bruttó és nettó költsége közötti különbség elsősorban az importigényességet fejezi ki.

Nehezen lehetne kétségbevonni a nemzetközi munkamegosztásnak azt a törvényszerűségét, hogy általában a bruttó exportérték gyorsabban nő, mint a nettó.

Ez a nemzetközi munkamegosztásban résztvevő ország számára elősegítheti a kölcsönös és dinamikus előnyök kialakítását. Ezért a jelenséget önmagában minden külkereskedelmi stratégiai megfontolásnál számításba kell venni.

Más kérdés, hogy jelenleg — a külkereskedelmi mérlegünk és a külkereskedelmi cserearányok miatt — az importtal való takarékoskodást úgy is kell értelmezni, hogy a lehetőséghez mérten az export importtartalmának minimalizálására törekedjünk.

Módszertani korlátok

Az összefüggések tárgyalása előtt előre kell bocsátani egy-két olyan módszertani problémát, amelyek ismerete nélkül esetleg téves következtetésekre juthatnánk:

a) Az importtartalom számítása nem teljes körű, hiszen valahol meg kell húzni a választóvonalat, mert ellenkező esetben a halmozott importtartalom meghatározhatatlan lenne. Az importtartalom meghatározása az ágazati kapcsolatok mérlege segítségével az utolsó termelési fázis közvetlen importtartalmából kiindulva vette figyelembe a halmozódásokat.

b) Az exportra és a beföldi szükségletekre való termelésfordítás arányát nem minden esetben azonosnak. Ennek ellenére a számítások során azonos költség szerkezetet vettek figyelembe.

c) Az adatok 1974. évi állapotot tükröznek, tehát csak részben jutnak kifejezésre a világkereskedelmi arányaiban végbement változások.

d) Az ágazati kapcsolatok mérlegének és számításokra való felhasználásánál a kutatók kénytelenek voltak becslésekre is támaszkodni.

Ez azt jelenti, hogy a bruttó és nettó export költségeinek költség szerkezetének vizsgálatait csak a tendenciáknak van gazdaságpolitikai értékük és a konkrét nagyságokhoz csak nagy hibahatárok feltételezésével szabad döntéseket kapcsolni.

A kutatás megállapította, hogy 1972-1974 között a bruttó export 21 százalékkal, a nettó export lassabban 10 százalékkal növekedett. A két szám közötti különbség azt jelzi, hogy az export importtartalma a vizsgált időszakban jelentősen nőtt. Ezt bizonyítja, hogy 1972-ben a nettó export a bruttó export 74 százalékát, 1976-ban pedig csak 67 százalékát képviselte.

Felmerül a kérdés, hogy ebben az időszakban a termelés szerkezeti változása, a nemzetközi szakosodásban elért eredmények igazolják-e ezt a tendenciát, — amely véleményem szerint 1975-1976-ban valószínűleg még erősödött — vagy a „kiugrás” egyéb tényezők következménye.

Az export importtartalmának ilyen mérvű és irányú változását a termelési szerkezetváltozás és a nemzetközi szakosodás nem támasztja alá, tehát az egyéb tényezőkre kell figyelmünket irányítani.

Az árszorozó és az árak

Az export halmozott importtartalmának bizonyos — túlnemően annak mennyiségén — függ:

a) A külkereskedelmi árak hazai értékeléséről.

b) Az export és import árindex alakulásától.

c) Az importot érintő gazdasági szabályozástól.

d) A vállalatok importanyag-gazdálkodásától.

A külkereskedelmi árakat az árszorozó alapján az átlagos kitermelési költségek függvényében határozzák meg. Ezért az

export és az import azonos értékelésmódot kap. Egyes vélemények szerint az import-takarékosságra ez az egyenlőség nem ösztönöz. Az is tény, hogy az egységes árszorozó módszertani szempontból szinte standardizálják az import árúállításának hatását.

A tanulmány — mint az ökonometriai munkák általában — megkérdőjelezi az átlagelv alkalmazásának helyességét azzal érvelve, hogy az átlag felett 20 százalékkal megvont árszorozószint az átlagos árakat rövid távon csak 3 százalékkal, hosszabb távon csupán 5 százalékkal emelné, miközben az importtakarékoságra ösztönözne. Majd utal arra is, hogy a várom esetleges mérséklésével kompenzálni lehetne az árszorozó felemelésének hatását.

Néhez helyzetben vagyok, amikor ezt az érvelést kétségbevonom, mert nem áll rendelkezésemre ellendokumentum és így nem azonos fegyverzetű állunk csatába. De úgy vélem, hogy a kiváló kutatás önmaga ad alapot az érvelésemhez.

A 20 százalékos árszorozó felemelése — a forint ilyen arányú leértékelése — nem igazolható a világpiacon árak növekedési irányzata mellett, s nem indokolja a bel-földi termelési árak változása sem.

A számítások a beföldi árszint viszonylag kismérvű növekedése mellett az export 90 százaléka nyereségességét igérik. Szkeptikus vagyok: ha ugyanis ezt az árfelejtő elemet elfogadjuk, akkor még több oldalról kell vételezni a fenyegető inflációs nyomást ellen. A pénzügyekkel foglalkozók tudják, hogy az árnövekedésnek a számított hatásokról nagyobb, öngeneráltó érvényesülése is van, amiről nem szabad elfeledkezni.

Az aktív árfolyampolitika alkalmazásával az árszorozó úgy módosulna, hogy a hazai vásárlóerő- és a nemzetközi vásárlóerőarányok alapvető szerelme ne szenvedjenek. Az a véleményem, hogy a jelenlegi szakaszban, amikor minden árrány a nemzetközi piacon átalakulóban van, gazdálkodásunk biztonsága azt követeli, hogy az árszorozó stabilitását az aktív árfolyampolitikával biztosítsuk és ne módosítsuk annak számítási gyakorlatát. Más kérdés, hogy a határárfolyam-számításokat, mint a gazdálkodás ellenőrzésének egyik mutatóját, időről időre figyelembe vegyük.

Az importtal való racionális gazdálkodást nem a forint leértékelésével kell kezdeni, hanem olyan ösztönzési rendszerrel, amely a külkereskedelmi árak közötti különbséget megváltoztatja, s ennek alapján alakítja a külkereskedelmi árakat.

DÉLKELET-ÁZSIA

Május 19. és június 6-á között a Magyar Kereskedelmi Kamara tíz tagú küldöttség látogatott Délkelet-Ázsiába. A tárgyalások céljáról és eredményeiről kérdeztük meg Faludi Lórántot, a kereskedelmi kamara ügyvezető igazgatóját, a delegáció vezetőjét.

— Kik voltak a delegáció tagjai?

● A delegációban azoknak a külkereskedelmi és iparvállalatoknak a képviselői vettek részt, amelyek kereskedelmi lehetőségeit remélték a térségben. Így képviseltette magát a Kohászati Gyárépitő Vállalat, a NIKEX, a MEDIMPEX, a MEDCOR, az Egyesült Izzó és a MONIMPEX megbízásából a Compack Belkereskedelmi Vállalat.

Küldöttségünk Délkelet-Ázsia országában, Thaiföldön, Malaysiában, Szingapúrban és a Fülöp-szigeteken járt, ahol rendkívül élénk gazdasági élet volt tapasztalható. Ezek, a valamikor monokultúrás országok a függetlenség elnyerése után magas szintre fejlesztették mezőgazdaságukat, s az utóbbi években a mezőgazdasági, illetve a nyersanyagárak emelkedése következtében beáramló többlet devizából jelentős iparfejlesztésbe is kezdtek. A térség nemrégben még középkori viszonyok között élt, országai egyszerre a modern korbá ugranak, rendkívül gyorsan fejlesztik új iparágukat, az elektronikus ipart, s a műszeripart. Az olcsóbb munkaerő révén erre különösen jó lehetőségek vannak.

— Milyen Magyarország kapcsolata ezekkel az országokkal?

● Jelenleg alig van gazdasági kapcsolatunk Délkelet-Ázsia nem szocialista országával. Exporttevékenységünk teljesen minimális, importunk pedig a közelmúlt-

szerep, amely a vállalatokat ebben nagy mértékben érdekelté teszi. De erre még visszatérlek.

A cserearány problémája

A tanulmány bizonyítja, hogy az export-árak növekedése elmarad az importárakéétól és az ágazatok külön-külön is meghatározható cserearány-indexe romló irányzatú volt. Azt hiszem e tény okozta.

A legfontosabb ágazatok dollár elszámolási exportjának importjához viszonyított bruttó nominális kitermelési költség alapján (százalék)

	Teles import 1972	1974	Dollár elszámolású import 1972	1974
Kohászat	34,7	37,3	6,0	14,4
Gépipar	22,2	25,0	9,5	13,7
Vegyipar	24,6	24,0	16,9	29,4
Kőnyitipar	28,2	40,2	16,9	32,0
Élelmiszeripar	31,5	37,3	21,5	31,5
Mezőgazdaság	15,7	24,6	7,9	19,1

A dollárviszonylatot érdemes csupán elemezni az ágazati szóródás szempontjából, mert rubel viszonylatban a cserearány-változás még nem jelentkezett a vizsgált időpontjában. A számok mutatják, hogy az árak változása milyen erőteljesen növelte a dollárimport arányát a kitermelési költséghez viszonyítva, valamint azt is, hogy az ágazatok között milyen jelentőségek a különbségek. Például a mezőgazdasági export importjához viszonyítva igen nagy, a világpiacon árakra való reagálás mértéke és területen a legmagasabb. De a könnyűipar érzékenysége is nagyarányú.

Szabályozás

Nagyon helyesen mutat rá a dokumentum arra, hogy külkereskedelmi szabályozásunk nem tudott teljes mértékben lépést tartani az utóbbi évek viharos kül-gazdasági változásaival és a külkereskedelem megnövekedett népgazdasági szerepével.

A felismerést követően azonban mérlegelni kell, hogy a külkereskedelmi szabályozás nem árfolyamjellegű eszközzel alkalmasak-e arra, hogy a lehetőség szerint a racionális importanyag felhasználásra ösztönözze a szakosodás és kooperáció által diktált követelményeket is kifejezésre juttassák.

Úgy vélem, hogy erre csak akkor lehet választ adni, ha külkereskedelmi szabályozási rendszerünk hatásmechanizmusát sokrétűen feltárjuk, s ennek alapján alakítja a külkereskedelmi árakat.

Kezdődő kapcsolatok

● Célnak az üzleti kapcsolatok előkészítése volt, így azoknak a vállalatoknak a képviselői, amelyek részt vettek küldöttségünkben konkrét gazdasági tárgyalásokat is folytattak, néhány üzletet már ténylegesen előkészítettek, a szerződések megkötése a közeljövőben várható.

Véleményem szerint a térség országaival legénysúlyozott, kétoldali kapcsolatokra törekedni kell, egyaránt van lehetőség az export és import növelésére. Kedvezőnek tűnik, ha az ezen országokból származó, de eddig nyugat-európai közvetítőkön keresztül hoztak jutó nyersanyagimportunkat közvetlenül az érintett országokból szerzedhetünk be. A helyi szerven erre többször is felhívták a figyelmünket.

Saját eredményünknek is tekintjük, hogy az európai körutat levő thaiföldi textiliparunk házakba is el látogat. Szeptemberben a Fülöp-szigeteki kereskedelmi miniszter küldöttsége fogja viszonzni látogatásunkat; ebben olyan vállalatok képviselői kapnak helyet, amelyek fejlesztési kívánják kapcsolataikat hazánkval.

Végeztül még két dolgot szeretnék. Egyrészt hangsúlyozni szeretném, hogy a fogadó országok kereskedelmi kamarái, kereskedelmi szervei jelentősen hozzájárultak a delegáció útjának sikeréhez. Másrészt fel szeretném hívni a hazai szakemberek figyelmét arra, hogy ezekben az országokban a magyar üzletemberek néhánynapos tartózkodásra a repülőterén vízum nélkül is engedélyt kapnak, úgyhogy semmi akadály nincs annak, hogy azok az üzletemberek, akik a Távol-Kelet más országaiba utaznak, néhány napi tartózkodás során saját maguk is tájékozódjanak a piaci helyzetről.

K. G.

Megegyezés az árkerdesben

Viszonylag rövid tárgyalási időszak után a Közös Piac mezőgazdasági miniszterei megállapodtak az 1977-78-ra vonatkozó mezőgazdasági árakban. Ismeretes, hogy a Közös Piac mezőgazdasági árrendszere mindig az egyik legkényesebb problémát jelentő és legtöbb vitát kavargó kérdés volt a nyugat-európai tőkes integráció történetében. A mostani tárgyalások előtt is az volt az általános vélemény, hogy maratonai megbeszélésekre kerül sor. Valójában azonban alig egy hónapnyi "kötélhúzás" után létrejött a kompromisszum. Ennek a magyarázata a dolog lényegét tekintve az, hogy Nagy-Britannia ellenállása, amely a megállapodás 10 akadályát lerakta, viszonylag gyorsan megszűnt és sikerült létrehozni Nagy-Britanniát és a többi tagállam kompromisszumát.

A kompromisszum lényege

A kompromisszum lényegét abban lehet kifejezni, hogy Nagy-Britannia közép-kelet-európai történő javításait a brüsszeli központi alaptól 1978. április 1-ig másánsként 33 elszámolási egységgel (egy elszámolási egység = 1,27 dollár) szubszidiákkal. (Eredetileg ez a szubszidió csak 30 egység lett volna és mindössze 1977 végéig terjedt volna ki. Nagy-Britannia 75 elszámolási egységnyi szubszidiót igényelt kezdetben másként. Ezt a követelést azonban a határidő végéig meghosszabbításának ellenében feladta.)

A kompromisszum része az is, hogy a többi nyolc partner állam és a brüsszeli főbizottság elérte a mezőgazdasági elszámolásokról használatos úgynevezett "zöld font" négyzázalékos felértékelését. A harmadik kompromisszum lépés értelmében Nagy-Britannia beleegyezett arra, hogy a mezőgazdasági cikkek vonatkoz-

sában a fogyasztói szubszidiókat 1978 végéig fokozatosan megszüntetik. Végül nyediki lépésként megállapodtak abban, hogy még ebben az évben három szakaszban befektetik a brit mezőgazdasági árak hozzáillesztését a központi árszínhöz. Ez gyakorlatilag körülbelül 15 százalékos, lépésenként végrehajtott emelkedést jelent.

Pénzügyileg a kompromisszum nem jelent különösebben sokat: a különbség Nagy-Britannia szempontjából inkább gazdasági-pszichológiai jellegű. A szubszidió következtében a vaj szempontjából valamivel olcsóbb lesz. Ez az előny azonban az évi hónapokban már kezd kiegyenlítődni és a következő évben a központi árnívóhoz történő végleges felzárkózás következtében a brit fogyasztóknak meglehetősen erőteljes élelmiszer-emeléssel kell számolniuk. Végül soron a kompromisszum inkább Anglia visszavonulását jelenti, miután a fogyasztói szubszidiók feladásában való beegyezéssel Nagy-Britannia feladta korábbi álláspontját, a három fázisban végrehajtott mezőgazdasági árszint-illeszkedéssel pedig végleg csatlakozik a Közös Piac mezőgazdasági árrendszeréhez.

A „zöld devizák”

Miután az elvi kompromisszum megszületett, lehetővé vált a mezőgazdasági árak megállapítása az 1977-78-as gazdasági évről. Átlagosan négyzázalékos emelkedésről van szó, amely a Közös Piac brüsszeli költségvetését illetően 655 millió elszámolási egységnyi többletköltséggel terheli.

Mind ezek után a központi agrárárak az 1977-78-as gazdasági évről a következőképpen alakultak:

Termék, tonnában	a főtámasztól javított emelés (%)	lényeges emelés %	ár elszámolási egységre*
Búza, irányár	2,0	2,5	224,27
Árpa, irányár	4,7	5,2	144,97
Marhahús, tájékoztatósi ár	3,0	3,5	329,00
Sertésbőr	4,0	5,0	320,00
Tej, irányár	3,0	3,5	173,50
Cukorkrépa, minimális ár	3,0	3,5	25,43
Bor, tájékoztatósi	3,0	4,4	316,90
Bor, tájékoztatósi	3,0	3,5	---
Gyümölcs és fűszek	2,0-5,0	2,5-4,5	187,00
Olivaj	1,0	1,5	---

* Egy elszámolási egység 1,27 dollár.

A táblázat mindenekelőtt azt mutatja, hogy az átlagosan négy százalékos áremelés mellett a mostani árak nem térnek el lényegesen a brüsszeli főbizottság által javasolt áremelések arányától. Mindenekelőtt figyelemre méltó, hogy a Közös Piac agrárpolitikájának és árrendszerének bonnyoltságai miatt a szakértők óvatosságra intenek. A Neue Zürcher Zeitung német nyelvű szemléjében a megállapodásról fűzött kommentárjában megállapítja: „A táblázatban össze-foglalt árak mellett még egy sor járulékos intézkedésben is megállapodtak. Ennek következtében az egész határozatosság olyan komplex és a kölcsönös függés miatt annyira átláthatatlan, hogy jelenleg nem lehet képet alkotni annak gazdasági kihatásairól. Csak annyi bizonyos, hogy az új ármegállapodás következtében nem lehet várni az egyes részterületeken a Közös Piac mezőgazdasági túltermelési problémáinak enyhülését.”

Ez a megjegyzés különösen vonatkozik a tejgazdaságra, ahol az irányárak 3,5 százalékkal emelkednek. Noha 1977. szeptember 16-tól kezdve elsősorban alkalmaznak az irányárból 1,5 százalékos lefelézőst — az árszint még mindig nem alkalmas arra, hogy nagyobb mértékű termelésöként hatása legyen. Így a mezőgazdasági miniszterek más módszerekre voltak kénytelenek alkalmazni. Megállapodtak abban, hogy a vaj szubszidiója a központi tagállamok számára mázsánként maximálisan 56 elszámolási egység lehet. A fogyasztás növelésére az iskolai-tej-akciók kiterjesztését irányzókat elől és a tej piacról való visszatartása esetén prémiumot fizetnek.

Az említett kísérő határozatok egy másik része az Olaszországnak nyújtott bizáuszubszidióra vonatkozik, amelyet hektárként 50 elszámolási egységre 60-ra emeltek. Az elvoni delegációnak az a törekvése, hogy a főzések- és gyümölcs-termeszésekben is megújuljon a szubszidió — kielégítés nélkül maradt. A hűszeptorban a borjűhús áremelés elmaradt, ami mindenekelőtt az olasz termékeket érinti.

Végül az megállapodást pénzügyi intézkedések is kísérték. Az NSZK beleegyezett a „zöld márká” 1,8 százalékos felértékelésébe. Ugyanakkor a már említett „zöld font”-leértékelésen kívül Olaszország 8, Írország 7, Franciaország pedig

3 százalékos leértékelést hajtott végre a „zöld deviza” vonatkozásában. Az új megállapodás a szakértők szerint rövid lejáratú kompromisszumot jelent, amelynek egyetlen igazán jelentős eleme Nagy-Britannia teljes illeszkedése a Közös Piac mezőgazdasági árrendszeréhez. Ettől eltérően az új árak az alapvető túltermelési problémákat, valamint a piac mezőgazdasági exportőreit és importőreit közötti feszültséket nem oldják meg.

Épül a Transz-szaharai út

A tervek szerint az 1980-as évek elején már korszerű autótól fogó üsszekölni a Földközi-tenger észak-afrikai kikötőit a Gambia-öböllet Az Alzírbeli kiinduló és a Szaharai észak-déli irányban átszól, Algéria déli részén Gao (Mali), illetve Arlit (Niger) felé szétágazó út végállomása Lagosz. A tervezésnél 100 km/h, illetve a nehezebb szakaszon 80 km/h alape sebesség vettek figyelembe.

A Transz-szaharai út első, Algériát átszól szakaszát (2100 km) a már korábban megépített észak-déli irányú út folytatásaként 1978 végén adják át. A Nigéria, valamint Maliba vezető elágazások 550, illetve 1100 kilométeres szakaszai 1980-ra készülnek el. A Lagoszt és a nigéri ágat összekötő, nagy részben már meglévő út felhasználásával létrehozandó szakasz megvalósítását elsősorban Nigéria sürgeti. Krónikusan kis kikötői kapacitása miatt, az elképzelések szerint a Nigéria által importálandó áruk egy jelentős része a földközi-tengeri kikötőkből (elsősorban Alzírbeli) a Transz-szaharai úton érkezne meg rendeltetési helyére. Az elgondolás megvalósítását bizonyítja az a tény, hogy 1976. vége óta a rendkívüli nehézségek ellenére, speciális kamionkaravánok rendszeresen szállítanak árut Alzírbeli Nigériába.

Az előzetes számítások szerint a Transz-szaharai út építésének a mostoha természeti viszonyok miatti nagy költsége (a tervek szerint a saharai szakaszon csak az éves fenntartási költség kilométerenként kb. 1000 dollár lesz) 8 éven belül meg fog térülni. A szakemberek a kedvező megtérülési időt a következőkre alakozták:

- A Szahara északi, illetve déli országok közötti árucseré-forgalom rohamos növekedése várható. A Szahara menti országok államfőinek 1977 márciusában Niameyben (Niger) megtartott csúcstalálkozója is alapvető célként jelölte meg a térség országainak fokozottabb együttműködését.
- Bizonyos, hogy az érintett országok belső áru mozgása is meg fog sokszorozódni az új szállítási lehetőség révén.
- A számítások szerint 1980-ban a Transz-szaharai úton várható áruforgalom értéke kb. 200 ezer tonna/év lesz, szemben az 1968. évi 5 ezer tonnával.
- Elérhető közelségbe fognak kerülni a Hoggar-hegység déli lejtőjén levő nehezfém (közte urán) -lelőhelyek. A Szahara geológiai kutatása is fel fog gyorsulni.
- Várható a saharai rész kézműiparának fellendülése, illetve az út mentén levő települések iparosodása.

Meg fog élni a közép- és déli irányú mezőgazdasági áruforgalom, különös tekintettel az állattenyésztésre és a korszerű agrotechnikai eszközökre az új területre való eljuttatására. Bővebbi fogják a megelőző időszakokat, illetve új időszakokat hoznak majd létre az építéshez feltárható vízforrásokra támaszkodva.

Az afrikai országok együttműködésére további ösztönzőket fog hatni a Transz-szaharai útnak a tervezett kelet-nyugati irányú Transz-afrikai úttal (Lagos—Mombasa) történő összekötése.

A VILÁGGAZDASÁG JÖVŐJE*

Leontyev Nobel-díjas professzor, az ökonometria modellek „atyjának” vezetésével közgazdászokból álló szakértő csoport az ENSZ égisze alatt az évszázad végéig terjedő világgazdasági prognózist készített.

Szegények és gazdagok

Leontyev már nem elégszik meg a számszerű feltételezések latolgatásával, hanem kifűzi a célokat és meghatározza azok eléréséhez eszközeit. A módszer lényege előre jelleg helyett a normatív jelleg érvényesítése.

A tanulmány 269 változót vesz tekintetbe a népességre, a termelésre, a fogyasztásra, a kereskedelemre, a tökémozgásra, a környezetvesztésre stb. vonatkozóan. A lényeg azonban az, hogy szakít a Római Klub ama gyakorlatával, hogy a jelen számbavett adatait a számítógép segítségével extrapolálja. Leontyevék az ENSZ által megadott célkitűzésekben indulnak ki és ez a következő: 2000-ig, 1970-nel szemben felére csökkentik a gazdag és szegény országok jövedelme közötti fennálló különbséget. Az általuk felhasznált modellel azt akarják kiszámítani, hogy a jelen lehet ezt a legelősebben és a legbiztonságosabban elérni. A számítógép által javasolt „pirula” sokak számára keserű lesz. Egy másik Nobel-díjas professzor véleménye, aki szerint e célok elérése „nehéz, de lehetséges”.

A tanulmány a világot 15 olyan övezetre osztja, amelyeken belül a fejlődés viszonylag egyöntetű:

	Népesség 1970-ben millió fő	Egy főre jutó bruttó nemzeti termék 1970-ben, dollárban
Fejlett országok		
Észak-Amerika	229	4625
Nyugat-Európa (magas életszínvonalú országok)	282	2575
Szovjetunió	243	1791
Kelet-Európa (közepes életszínvonalú országok)	108	1698
Nyugat-Európa (közepes életszínvonalú országok)	108	1698
Japán	104	1916
Oceánia (Ausztrália) is	21	786
Afrika (átlagos jöv.)	21	786
Jelenlegi ásványi kincsekkel rendelkező fejlődő országok	90	443
Latin-Amerika (alacsony jöv.)	90	443
Közép-Kelet és afrikai olajtermelő országok	126	286
Afrika (trópusi övezet)	141	168
Egyéb fejlődő országok		
Latin-Amerika (közepes jöv.)	191	594
Ázsia (közepes és kis jöv.)	1023	320
Afrika (szavaiagi övezet)	131	203
Ázsia (szocialista övezet)	808	167

A szegény országok gazdasági növekedési ütemének növelése csak fokozatosan.

* A L'Expansion (Franciaország) cikke alapján.

melhet végbe, bár egyeseknél az olajár jelentős emelése folytán ez a folyamat már megindult, mégpedig elég nagy erővel. Afrika és Ázsia olajszegény országaihoz az egy főre jutó bruttó nemzeti termék 2000-re nem fogja elérni a 400 dollárt, az olajtermelő fejlődő országokban azonban 1000 és 2000 dollár között lesz. A jövedelmiszintek közötti különbségek nagyobb mértékű csökkenése csak a XXI. században várható.

A szegény országok gyorsított gazdasági fejlődésének útjában semmielőtt ledöntendő anyagi akadály nem áll. A nehézségek inkább társadalmi jellegűek.

Mezőgazdaság és nyersanyagtermelés

Elsősorban a mezőgazdaságot kell fejlesztetni, mégpedig évente 5 százalékkal a termőterületek kibővítése, de főleg a hozamok növelése útján. Például szőlőghat ezen a téren az, hogy az USA-ban és a Szovjetunióban 1940 és 1970 között a mezőgazdaság termelékenysége kb. 80 százalékkal nőtt, sőt a Fülöp-szigeteken és Thaiföldön meg emel is nagyobb eredményt ért el az öntözés erőteljes fokozásával.

A fejlődő országokban még igen nagy, művelés alá vonható terület található, és munkanélküli sincs hiány. Inkább a szükséges való óriási beruházások finanszírozása okoz gondot.

Különösen a fejlődő országok nyersanyagszükséglete fog növekedni. A világ-fogyasztásban elfoglalt arányuk a nyersolajnál 13 százalékról 35 százalékra, a vasnál 13 százalékról 27 százalékra, a szénél 23 százalékról 31 százalékra emelkedik. A jelenlegi évszázad utolsó harminc esztendőjében az egész emberiség háromszor, sőt négyszer annyi ásványt fog felhasználni, mint civilizációnk kezdete óta összesen.

A jelentős szerint e megnövekedett szükségletek is ki lehet azonban elégíteni, de az áremelések nagy arányúak lesznek: 17 százalékos emelkedésre lehet számítani a bauxitnál, de a növekedés aránya a réznél a 260 százalékot, a nyersolajnál a 330 százalékot, a földgáznál pedig a 760 százalékot is elérheti. Feltétlenül szükséges tehát az új előfordulások, lelőhelyek felkutatása.

Természetesen a fokozódó környezet-szennyezés leküzdését is számításba kell venni. Az ezzel kapcsolatos költségek

Az ipar szerepe

Mindenestre tény az, hogy a bruttó nemzeti terméknek egyre nagyobb hányadát kell majd beruházásokra fordítani. Ennek aránya a fejlődő országokban 30, sőt 40 százalékra is emelkedhet. Ilyesmire is volt azonban már példa: hasonló növekedést az ötvenes évekig a Szovjetunióban vagy Japánban, a Meiji dinasztia korában is elértek. A jelentős hangsúlyozza, hogy mindehhez igen szigorú adó- és hitelpolitikára, az állami szektor kiterjesztésére, és a jövedelmek igazságosabb elosztására van szükség. A nemzetközi segítségnek is nagy szerepe lesz, de a finanszírozáshoz szükséges eszközök nagy részét helyben kell megtalálni. Az olajtermelő országoknak pl. csak jövedelmük felét szabad elfogyasztaniuk, a másik felét saját országukban, vagy másutt kell beruházniuk.

A jelentős kiemeli azt az ismertényt, hogy a szegény országok általában a nehéziparnak juttatják az elsőseget. A szerzők véleménye szerint azonban ezen a téren túl kell lépni a nemzeti határokon, és több országra kiterjedő együttműködésre és szakosításra kell törekedni. A legutóbb szegény országban mindamellett még hosszú ideig a kőnyílpar lesz az uralkodó gazdasági tevékenység.

A fejlődő országok a világ ipari termelésében háromszorosa növelni arányukat, ami főleg a nem szocialista fejlett országok rovására valósul meg. A jelentős erre vonatkozóan a következő becslést adja:

A világ ipari termelésében elfoglalt részarányok változása	1970	2000
Fejlesztő országok	5	24
Szocialista országok	22	29
Nem szocialista fejlett országok	70	40

A fejlődő országok a világ bruttó termelésében 2000-ben az 1970. évi 15 százalékos helyett már 20 százalékkal fognak részesedni. Nyúvlik azonban a világkereskedelemben való szerepüket is.

Mind ez a világkereskedelemben élnélkülséget segít elő. A jelentős szerint a nemzetközi kereskedelem 1970 és 2000 között évi átlagban 6 százalékkal nő, és a század végén a világ bruttó termelésének 14,5 százaléka kerül a határokon túlra, az 1970. évi 10,6 százalékkal szemben.

A szegény országok exportjukat meg fogják tudni olyan mértékben növelni, mint amilyen mértékben importjukat fel- duzzad. Fennáll tehát az a veszély, hogy fizetési mérlegük nagyon defititess lesz, főleg a fejlett országokkal szemben. E hiány 1970-es árakon számítva — 2000-ben évente a 190 milliárd dollárt is elérheti. E veszély elhárítására megoldásként a tanulmány azt javasolja, hogy a nyersanyagok árát nagyobb mértékben növeljék, mint az iparelléket. Eszköztételek a szegény országok függőségét az iparellékeivel; növeljék a szegény országok szerepét az iparelléket nemzetközi kereskedelemben; növeljék a pénzügyi segítséget.

Két feltétel

Minthogy a nyersanyagárak előreláthatóan mindenképpen emelkedni fognak, arra kellene inkább figyelmet fordítani, hogy a nyersanyagszűkében levő országok terhet csökkentsek. A jelentős erre vonatkozóan azt javasolja, hogy az olajtermelő országok a nyersanyaggal nem rendelkező országoknak nyújtsanak közvetlen pénzügyi segítyt, aminek összege 1980-ban 11 milliárd, 1990-ben 22 milliárd, 2000-ben pedig már 58 milliárd dollár lenne.

A másik lehetőség a legkedvezőtlenebb helyzetben levő országok késztermékek-porl-kapacitásának jelentős növelése, részben ipari versenyképességük megjavítása, részben pedig a termékek előtt álló vámkorlátok lebontása útján.

Egyébként más tervezett intézkedéstől is lehet javulást várni. A jelentős szerint 2000-re a szegény országoknak nyújtott segítség az USA bruttó termelésének 2 százaléka lesz és ugyanilyen arány mutatkozik majd a szocialista országokban is. Japánban ez az arány 1,5 százalék körül alakulhat.

A pénzügyi támogatás, beleértve a magánberuházások várható növekedését is, hatásában mégis jóval elmarad a fentebb ismertetett gazdaságpolitikai irányelvek gyakorlati megvalósításától várható változásoktól.

Összefoglalva tehát: az ENSZ által meghatározott célkitűzés elérése két alapvető feltételt függ: a szegény országok társadalmi, politikai és szervezeti felépítésének gyökeres megváltoztatását, valamint a világgazdasági rendszer új alapokra helyezését. Az egy főre jutó jövedelmek között ma még fennálló óriási különbségek csökkentése e két nagy reform megvalósításától várható.

— mj —

LET NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

Közös Piac — munkanélküliség

Nem változtak lényegesen az elmúlt hónapban a Közös Piacban belüli munkanélküliség számadatai. Április végén a kilenc nyugat-európai országban továbbra is mintegy 5,4 millió dolgozó, a munkanélküliség 5,2 százaléka nem talál magának elhelyezkedési lehetőséget. Az egy évvel korábbi adatok szerint akkor csak 4,9 százalékos volt a munkanélküliség.

Az egy évvel korábbi helyzethez képest csupán Hollandiában, az NSZK-ban és Írországban sikerült valamennyire leszorítani a munkanélküliség arányát, a többi tagországban viszont 1976 áprilisához képest jelentősen megnőtt a munkát keresők száma. A legnagyobb a növekedés Dániában, ahol 15 százalékkal többben szorult munka-

nélküli segélyre, mint egy esztendővel korábban. Mig a munkanélküli férfiak száma egy év alatt csak kb. 1 százalékkal emelkedett, a nőknél a növekedés csaknem 15 százalékos volt.

1977 áprilisának végén az NSZK-ban 1 039 000, Franciaországban 999 000, Olaszországban 1 249 700, Hollandiában 187 700, Belgiumban 276 300, Nagy-Britanniában 1 392 300, Írországban 111 700, Dániában 197 300, Luxemburgban pedig 7000 munkanélküli szerepelt a hivatalos nyilvántartásban.

Az egy évvel korábbi helyzethez képest csupán Hollandiában, az NSZK-ban és Írországban sikerült valamennyire leszorítani a munkanélküliség arányát, a többi tagországban viszont 1976 áprilisához képest jelentősen megnőtt a munkát keresők száma. A legnagyobb a növekedés Dániában, ahol 15 százalékkal többben szorult munka-

nélküli segélyre, mint egy esztendővel korábban. Mig a munkanélküli férfiak száma egy év alatt csak kb. 1 százalékkal emelkedett, a nőknél a növekedés csaknem 15 százalékos volt.

1977 áprilisának végén az NSZK-ban 1 039 000, Franciaországban 999 000, Olaszországban 1 249 700, Hollandiában 187 700, Belgiumban 276 300, Nagy-Britanniában 1 392 300, Írországban 111 700, Dániában 197 300, Luxemburgban pedig 7000 munkanélküli szerepelt a hivatalos nyilvántartásban.

Portugál idegenforgalom

Portugáliában megelégedéssel állapították meg, hogy ez év első három hónapjában 36 százalékkal több külföldi turista járt az országban, mint 1976 azonos időszakában. Ezáltal ebből a „láthatatlan exportból” származó bevétel mintegy 25 millió dollárral nőtt.

Románia—BAC

A Bukarestben aláírt megállapodás értelmében Romániában a British Aircraft Corporation „BAC—1—11” jelzésű repülőgéptípusait fogják gyártani. A megállapodás aláírását több éves tárgyalások előzték meg.

A British Aircraft Corporation elnöke szerint a megállapodás más angol tí-

pusú repülőgépek romániai gyártásához is vezetett.

Szárzasság Vietnámban

Vietnam szárazság sújtotta tartományában megszállt területen folyik a munka az aszály pusztító hatásának ellensúlyozására. A most közzétett legfrissebb adatok szerint az északi országész rizsföldjeinek egyharmadát sújítja az aszály. A legtöbb nehézséggel Thai Binh tartomány küzd (itt a rizsföldek 66,7 százaléka érinti a szárazságot), Thanh Hoa tartományban 43 százalékal, Vinh Phuban 37 százalékal, és Hai Hungban 34 százalékal a szárazság okozta kár.

Jelenleg minden rendelkezésre álló erőforrást az aszály elleni harcra vetnek be. Elektromos és dízel-szivattyúk, valamint más eszközök segítségével folyik a munka a földek vízellátásának biztosítására.

Az elhúzódo szárazság nemcsak a rizs, hanem a kiegészítő kultúrák várható termésnövekedését is negatívan befolyásolja.

A déli tartományokban — a mezőgazdasági minisztérium első adatai szerint — befejeződött a téli-tavaszi termés betakarítása. A Mekong-delta térségében a termelési tervek 60 százaléka érték el. Az állattenyésztésben viszont az év első harmadának adatai alapján növekedés mutatkozik a tavalyi eredményekhez képest.

PERISZKÓP

Közelítés és kiegyenlítés a KGST-országok gazdasági fejlődésében

A KGST megalakulását követő években is már fontos feladat volt a tagállamok gazdasági fejlődésének különbözőségeinek fokozatos felszámolása. Ez a célkitűzés még nagyobb hangsúlyt kapott akkor, amikor a KGST megkezdte az áttérést a gazdasági együttműködésről az integrációra. Az integrációs típusú kapcsolatokat ugyanis annál hatékonyabbak, minél magasabb és minél kevésbé eltérő az együttműködő országok gazdasági fejlettségi színvonalai.

A KGST tagállamai eltérő történelmi és gazdasági tradíciókkal rendelkező országok. A fejlettségi szint közelítése azért is integrációs érdek, mert erősíti az együttműködést és újabb lehetőségeket teremt az egymás közötti kapcsolatokat elmélyítésére és kibővítésére, egyezővel az integrációs folyamat gyorsítására. Így tehát a „feljebb történő kiegyenlítés” nemcsak az egyes tagországok érdeke, hanem az egész szocialista gazdasági közösségé is.

A KGST Komplex Programja így foglalja állást, hogy a tagországok gazdasági fejlettségi színvonalának fokozatos közelítésével és kiegyenlítésével kapcsolatos kérdéseket az együttműködés valamennyi területén és konkrét formájánál figyelembe kell venni.

A közelítés és a kiegyenlítés folyamata nem a többi tagállam fejlődésének lassításával valósul meg. A Komplex Program szerint a közelítés elsősorban a saját erőforrások és készletek mobilizálása és maximális kihasználása útján valósítandó meg, ugyanakkor az iparilag kevésbé fejlett tagországok fokozottabban támaszkodnak a szocialista nemzetközi munkamegosztás előnyeire.

A kevésbé fejlett tagországok „felhozására” a KGST, mint szervezet 3 fő területen nyújt szűles körű lehetőségeket. A nemzetközi gyártásoszkaitásban és az ipari kooperációban való széles körű részvétel meggyorsítja az iparfejlesztést és egyre bővülő értékesítési lehetőségeket — piacokat — is biztosít. A hitel- és preferenciális politika ugyancsak egy olyan eszköz, amellyel a kevésbé fejlett tagországok felzárkózása meggyorsítható. A KGST Nemzetközi Beruházási Bankja és a Nemzetközi Gazdasági Együttműködési Bank fontos szerepet tölt be mind a hitel-, mind pedig a kereskedelmi kapcsolatok területén. A tagországok műszaki-tudományos együttműködése ugyancsak egyik eszköze a nivellálásnak. Ez a gyakorlatban úgy nyilvánul meg, hogy mind a szervezet, mind pedig a tagállamok segítséget nyújtanak a kevésbé fejlett országoknak a tervezésben, a szerelésben, az új létesítmények megépítésében és beindításában, a természeti kincsek kiaknázásában. A műszaki dokumentációk, a licenckedvezményes átadása, a tudományos és műszaki szakemberek képzése is a segítségnyújtás egyik fontos formája.

A szocialista gazdasági együttműködéssel párhuzamosan fontos feladatok hárulnak a kevésbé fejlett KGST-tagországok saját gazdaságfejlesztésére is. A gazdasági elmaradottság felszámolásához — írja a szovjet *Planovoe Hozajstvo* című folyóirat — a nemzeti jövedelem felosztásakor biztosítani kell a felhalmozás döntő súlyát. 1960 és 1974 között a gazdaságilag kevésbé fejlett KGST-országok felhalmozási hányada nagyobb volt, mint a fejlett országokban. Mongóliában 15 év átlagában a nemzeti jövedelem 33 százaléka került felhalmozásra, az NDK-ban ugyanez a mutató 22 százalékos volt. (A felhalmozás aránya Bulgáriában 29, Csehszlovákiában pedig 22 százalékos tett ki.)

Fontos következtetéseket lehet levonni a tagállamok nemzeti jövedelmének emelkedéséről 1960—74 között. 15 év alatt például a nemzeti jövedelem Csehszlovákiában 3,3-szeresre, Magyarországon 3,4-szeresre, a Szovjetunióban 4,7-szeresre, Bulgáriában 6,6, Romániában pedig 7,2-szeresre emelkedett. Az egy főre eső nemzeti jövedelem tehát Bulgáriában és Romániában növekedett a leggyorsabban, azokban az országokban, ahol a legnagyobb volt az elmaradás a többi KGST-tagállamhoz képest. (Érdemes megjegyezni, hogy a Komplex Program elfogadása óta Mongólia nemzeti jövedelme gyorsabban növekedett, mint Csehszlovákiáé, az NDK-é, a Szovjetunióé, Magyarorszáé. Kuba nemzeti jövedelmének átlagos növekedése 1971—75 között évi 10 százalékos volt.) A kevésbé fejlett országok tehát nemzeti jövedelmük nagyobb ütemű növelésével is igyekeznek csökkenteni a felzárkózás időtartamát.

A nagyipari termelés minden KGST-országban központi helyet foglal el. A lemaradást behozó KGST-államok ipari termelését gyorsan növekedő, és az ipar mind nagyobb százalékkal részesedik a nemzeti jövedelemben. Bulgária nemzeti jövedelmében az ipar 1960-ban 45, 1974-ben már 5

AZ „ÁFOR” ÁSVÁNYOLAJFORGALMI VÁLLALAT ELAD

majdnem új állapotban
két FC—15-ös típusú, korszerű
számológépre alkalmas és
két FC—30-as típusú, komolyabb
könyvelésre alkalmas

FÉLIX SZÁMLÁZÓ-KÖNYVELŐ AUTOMATÁKAT

a hozzájuk tartozó TZ 10-es billentyűzettel.
Megtekinthető
az ÁFOR III. sz. Tájékoztató Központjában,
Kaposvár, Noszlop Gáspár út 4., valamint
az ÁFOR V. sz. Tájékoztató Központjában,
Miskolc—Pérecesen.

AZ ÉRTÉKESÍTÉSSEL KAPCSOLATBAN
FELVILÁGOSÍTÁST
AZ ÁFOR VÁLLALATI
ESZKÖZGAZDALKODÁSI BIZOTTSÁG
AD,
CSEPEL, PETROLUMKIKOTÓ ÚT.
TELEFON: 335-385/147.

OLLÓ GYÁRTÁSÁRA KAPACITÁST KERESÜNK

130—160 MM KOZTI MÉRETEN,
GALVANIZÁLT VAGY ROZSDAMENTES KIVITELBEN.
ÉVI SZÜKSÉGLET: 150—160 000 DB.
FELVILÁGOSÍTÁST AD: A 209—684-ES TELEFONON
KÉTHELYI TAMÁS.

RICO KÖTSZERMŰVEK

Budapest XIII., Váci út 141.
Postacím: 1391 Budapest, Pf. 205.

A VÉSZTŐI

„KÖRÖSMENTI” MG. TSZ.
MEGVÉTELRE KÍNÁLJA
AZ ALABBI GÉPEKET,
BERENDEZÉSEKET:

egy DUTRA—1000-es erőgép (üzemképes)

három SZKD—5R lánctalpas kombajn

egy SIROKKÓ 4/30-as szemestakarmány szárítógép

Érdeklődni a

„Körösmenti” Mg. Tsz.
központi irodájában lehet:
Vésztő, Báthory út 4.,
a tsz. főmérnökénél.

VAN EGY JÓ TIPPÜNK

A Figyelő 1962-ben indította meg akcióját a vállalatok felesleges készleteinek meghirdetésére. Az elmúlt 15 évben ez a KERESLET—KÍNÁLAT rovat a lap szerves részévé, a vállalatok kedvelt hirdetési eszközévé vált. Néha egyetlen elfekvő tétel eladásával megtérül az összes hirdetési költsége!

A KALOCSA ÉS VIDÉKE SÜTŐIPARI VÁLLALAT

munkaügyi osztályvezetőt

keres

A JELENTKEZŐKET
A VÁLLALAT MUNKAÜGYI
OSZTÁLYÁRA VÁRJUK.

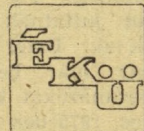
Jó állapotban levő, kb. 10 m³/ó teljesítményű,
7—8 atm. nyomású

kompreszort keresünk megvételre

Címünk:
SIKETEK IPARITANULÓ ISKOLAJA
ÉS NEVELŐOTTHONA
9400 Sopron, Lenin krt. 73.

Megvételre
keresünk
cserépkályha-
ajtókat:

200 db tüzelőajtó,
200 db homuajtót.

Az ajánlatokat
a következő címre kérjük:

Építőipari
Költségtérítési Üzem
2370 Dabas, Pf. 8.

SZUTERÉN ÉS PINCE- HELYISÉGEK

BUDAPESTEN, A VI.
ÉS A VIII. KERÜLETBEN

RAKTÁROZÁSI

CÉLRA

ÁTADÓK

ÉRDEKLŐDNI LEHET
A 134—019-ES
TELEFONSZÁMON,
MUNKÁIDÖBEN.

Megvételre keresünk Marabu-IX-es kazánt.

vagy a kazánhoz
kötőanyagot

Gyermekélelmiszeri Vállalat
Szervezési Osztály,
1095 Budapest, Mester u. 29—31.
Tel.: 334—198.

A Magyar Selyemipari Vállalat
Soproni Szövőgyára
Sopron, Kőszegi út 5—7.

MEGVÉTELRE AJÁNLIJA

üzemképes állapotban levő

gombolyítógépet

tartalékalkatrészekkel.

BUDAPEST
XVIII. KERÜLETBEN
LEVO
TEXTILIPARI VÁLLALAT
MIELOBBI BELÉPÉSRE
KERES:

vállalati főkönnyelőt és vállalati főmérnököt.

Jelentkezés részletes önéletrajzzal,
„felsőfokú képesítéssel,
Figyelő 119 690” jellegű,
a kiadóba.

Bővülő együttműködés a szocialista országokkal

(Folytatás az 1. oldalról).

Mivel behozatalunkban jelentős helyet foglalnak el a nemzetközi áremelkedés által jobban érintett termékek, így az energiahordozók és a nyersanyagok, a rubelben számított importárak átlagos szintje némileg meghaladta az exportárakat.

Ilyen világszertei körülmények között kedvezően hatott forgalmunk egyenlegére a termelési szférában megvalósuló szocialista együttműködés. A KGST-országokba irányuló kivitelünk 26 százaléka és a behozatal 15 százaléka valamilyen két- vagy többoldalú szakosítási vagy kooperációs megállapodás keretében bonyolódott le:

	Behozatal			Kivitel		
	Millió rubel	Ebben szakosított termék Százalék	Ebből gépjármű termék	Millió rubel	Ebben szakosított termék Százalék	Ebből gépjármű termék
Bulgária	75	12	83	57	12	70
Csehszlovákia	463	6	89	365	16	72
Lenyuzsuzsárg	242	11	62	198	19	37
NDK	549	18	94	498	28	74
Románia	139	4	82	137	7	82
Szovjetunió	1639	18	63	1383	31	75
Összesen:	3047	15	71	2838	26	71

Mint az adatokból kitűnik, a szakosított termékek áruforgalmának döntő hányadát (71 százalékát) gépjármű termékek képezték, amelyeknek forgalma 1975-höz viszonyítva mind a behozatalban, mind a kivitelben mintegy 80 százalékkal nőtt. A szakosított gépjármű termékek exportjában legnagyobb volt a részaránya a közúti járműveknek (58 százalék), de számottevő volt a számítási- és szerelési-technikai berendezések (16 százalék) és a szerszámgépek (8 százalék) részesedése is. Tavaly partnereinkkel 71 két- és sokoldalú szakosítási és kooperációs megállapodást írtunk alá, vagy hosszabbítottunk meg, s ezeknek csaknem a fele új megállapodás. Ennek eredményeként a szakosított termékek forgalmában további, ugrásszerű növekedéssel számolhatunk.

Szovjetunió: új egyezmények

A legnagyobb külkereskedelmi partnerünkkel a Szovjetunióval lebonyolított áruforgalom ma már meghaladja a 3,5 milliárd rubelt; ide irányul KGST-beli kivitelünk 56 százaléka, s innen származik a behozott termékek 54 százaléka. A Szovjetunióval a külkereskedelmi kapcsolatunkban betöltött szerepét tovább növeli, hogy mind jelentősebb súllyal részesedik nem rubel elszámolású külkereskedelmünkben is. Az ilyen jellegű áruügyletek elősegítésére 1976-ban az érdekeltek külön államközi megállapodást kötöttek.

Tavaly, az előző évekhez képest, a forgalom szerkezete lényegesen nem változott: mintegy 40 százalékát a gépek és berendezések tették ki. Fogyasztási iparcikkeknek, továbbá élelmiszeripari és mezőgazdasági árucikkeknek ugyancsak jelentős felvevő piaca a Szovjetunió. A legjelentősebb tétel — 230 millió rubel összegben — a közúti járművek jelentették; tavaly több mint 6000 Ikarus autóbust szállítottunk. Figyelemreméltó, hogy 1976-ban már meghaladta a 40 millió rubel az ESZR-számitógépek, (az R—5 és az R—10-es számítógépek, illetve a perifériák) exportja.

Az import összetétele lényegében megfelelt a korábbi években kialakult fő arányoknak. Változatlanul döntő volt az anyagok, féltermékek és az alkatrészek részaránya, ezek adják a teljes importnak mintegy a felét. Az energia és energiahordozók behozatala — ezen belül több mint 6 millió tonna nyersolaj — 1976-ban vásárlásaink egynegyedét tette ki.

Az exporthoz hasonlóan az importban is jelentős a szakosított termékek aránya, s ez hozzájárul ipari gyártmánystruktúráink korszerűsítéséhez is. Ma már számos olyan terméket szerzünk be a Szovjetuniótól, amelyek gyártását a hazai iparszerkezet javítása érdekében megszüntettük, vagy amelynek fejlesztését, illetve gyártását — a termelési választék ésszerűsítése érdekében — nem is szorgalmaztuk (pl. személygépkocsi, számos mezőgazdasági géptípus).

A Szovjetunióval való termelési együttműködés 1976-ban különösen nagy lépésekkel haladt előre. Tízenny új szakosítási egyezményt hoztunk létre, ezek közül többet a nyersanyag-kiemelés területén. A korábbi évekből ismert, nagyjelentőségű közös vállalkozások mellett részt veszünk a Szovjetunió területén épülő ammonoszfát, nyersvas, ferroötvetz kapacitások létesítésében. A Szovjetunió aktív támogatást nyújt a paksi atomerőmű építéséhez, valamint a Mátyás-Nagygyűháza térségében fúzdó ecetes rétegek feltárásához és az ehhez kapcsolódó hőerőmű létrehozásához. A Szovjetunió közreműködésével 1976-ban létrejött az első háromoldalú — ma-

gyar—szovjet—svájci — licencvásárlási és kooperációs szerződés a nagygyomósú festőberendezések gyártására. A szerszámipari két- és többoldalú szakosítási egyezmények alapján magánjogi szerződések segítik az NC esztergáregék kooperációs gyártását.

Az NDK a második helyen

Az NDK-ba irányuló exportunk tavaly 498 millió rubelt, importunk 540 millió rubelt tett ki, s a kölcsönös gépszállítások megközelítették a 700 millió rubelt. A Szovjetunió után a magyar—NDK forgalomban a legmagasabb a szakosított termékek aránya: exportban 28, importban 18 százalék.

A magyar—csehszlovák kereskedelmi forgalom dinamikája tavaly megelégnél: az export 365, az import 408 millió rubelt ért el. Ma már kiterjedt az együttműködésünk a mezőgazdasági és építőipari gépgyártásban, továbbá fontos szakosítási megállapodás jött létre a TESLA és az Egyesült Izzó között a gyengéramú ipari termékek, félvezetők, TV-csővek előállításában. Az elmúlt évben már megkezdődtek az előkészítő munkálatok a dunai vízlepcső rendszer közös kialakítása és energetikai, továbbá turisztikai hasznosítása tárgyában.

Az elmúlt évben számottevően javult a magyar—lengyel forgalom egyensúlya: az export 198 millió rubelt, az import 244 millió rubelt. A korábban létrejött együttműködési egyezmények alapján a többi között a magyar üzemek által szállított alkatrészek, részegységek a Polski Fiat 126-os személygépkocsi termelési értékének mintegy 4 százalékát teszik ki. A vegyipari kooperációs megállapodás keretében 1976-ban mintegy 100 ezer tonna ként importáltunk. A polimer-kémiai egyezmény lehetővé teszi, hogy a lengyel ipar kielégítse a magyar textilipar egyre növekvő poliszter-selyem igényét, amiért cserébe PVC-t szállítunk.

Közös ércitermelés Kubában

A magyar—bolgár forgalom kiegyensúlyozottan bővült, bár az átlagnál valamivel kisebb ütemben. Az export 57, az import 75 millió rubelt volt. A termelési együttműködés körében különösen a számítástechnikában és a közúti járműgyártásban értünk el eredményeket. Tavaly több fontos árukonstrukcióra került sor, ezek az államközi megállapodás eredeti előirányzatai felett realizálódtak. Így például autóbustokat szállítottunk szülő, kábel, pektin stb. ellenében.

Az európai szocialista országok közül a Románia irányuló kivitel növekedett a leggyorsabban: 48 százalékkal, bár a kölcsönös forgalom a korábbi éveken jóval elmaradt attól a szinttől, amelyet a két ország lehetőségei indokoltak tettek volna. A kooperációs kapcsolatok ma már — a többi között — kiterjednek a közúti járműgyártásra és az ipodaggyártásra, s eredményes az 1972. óta működő energetikai kooperáció is. A vegyiparban fontosak a KGST INTERCHIM nemzetközi szervezetének keretében megkötött izopren-, és a kétoldalú gumipari kooperációk.

Mongóliával még viszonylag alacsony (6—8 millió rubel) a forgalom. A KGST Komplex Programja alapján részt veszünk abban a nemzetközi geológiai expedíciónak munkájában, amely ércet és más ásványi kincseket kutat Mongóliában. Tovább fejleszített vizsgálatok és együttműködésünk, amely ma már a komplett öntözrendszerre is kiterjed. Eredményesen működik a magyar közre-

működéssel épített biokombinát és húskombinát, valamint ruházatiüzemünk is.

A magyar—kubai árucsera bővülését elősegítette, hogy a szigetország csatlakozott a KGST szakosított intézményéhez. Jelenleg — más KGST-államokkal együtt — részt vesznek Kuba nikkelt és wolfram vagyonának kitermelésében és a fém előállításában. Ezzel hatékony segítséget nyújtunk az amerikai kontinens első szocialista országa külkereskedelmének is.

A nem rubel elszámolású magyar—jugoszláv árucsera-forgalom 1976-ban kielégítő dinamizmussal bővült: behozatalunk több, mint 90 millió dollárt tett ki, kivitelünk pedig ennek mintegy kétszeresét.

Több fogyasztási cikk 1977-ben

Amikor a szocialista országokkal kialakítottuk az 1977. évre érvényes árucsera-forgalmi jegyzőkönyvek kontingenslistáit, elsődleges irányelvünk volt, hogy azok elősegítsék az ideai külkereskedelmi terv előirányzatainak megvalósítását, beleértve azt is, hogy a kivitelnek továbbra is meg kell haladnia a behozatal növekedési ütemét. Ez évben a rubel elszámolású behozatal — a népgazdaság lényeges szükségleteivel összhangban — 6—7 százalékkal növekedett, míg a kivitel, mintegy 12 százalékkal kell fokozni.

Az 1977. évre szóló kétoldalú árucsera-forgalmi jegyzőkönyvek többségét még 1976-ban aláírtuk. A megállapodások az 1976. évi forgalomhoz képest 12,9 százalékos növekedést tartalmaznak, ezen belül az előirányzott kivitel 14, a behozatal pedig 11,8 százalékkal haladja meg az elmúlt évet. Bár a behozatal dinamikája nagyobb a tervszámánál, az eltérést indokolja az a minisztertanácsi határozat, amely kimondta, hogy: „... a tárgyalásokon a hosszú lejáratú megállapodásból és más egyezményekből adódó kölcsönösen vállalt kötelezettségek teljesítését kell alapul venni.”

A jegyzőkönyvekben rögzített árustruktúra kölcsönösen kedvező; a többi között biztosítja a népgazdaság számára szükséges energiahordozókat, a nyers- és alapanyagokat. Kiemelendő, hogy a fogyasztási cikkek importja mintegy 14 százalékkal nőtt. Az államközi tárgyalások további eredménye, hogy a hosszú lejáratú megállapodás 1977. évi előirányzataiból időközben tárgyalomná vált tételeket teljes egészében sikerült helyettesíteni, sőt — a pótlásokon túl mintegy 4 százalékos bővítést is elérünk, a többi között kohászati bérunka- és cserekonstrukciókkal.

Előzetes számítások szerint a KGST tagállamokkal lebonyolított árucsera-forgalomban a szakosított termékszállítások mennyisége ez évben 44 százalékkal bővült 1976-hoz viszonyítva. A gépjármű szakosított termékek forgalma várhatólag még ennél is gyorsabb ütemben nő: az exportban 51, az importban 95 százalékkal.

45 százalékban beruházási javak

A Szovjetunióval a rubelben elszámolt kölcsönös szállítások előirányzott volumene mintegy 3,6 milliárd rubel, körülbelül 10 százalékkal több, mint 1976-ban. Exportunkban tovább nő a beruházási javak részaránya. A gépek és gépjármű berende-

zések (például élelmiszeripari, vegyipari berendezések, hűtőszelvények, eszközök, folyami hajók, daruk, műszerek) 1977-ben már a kivétel 45 százalékát teszik ki. Az ipari fogyasztási cikkek részaránya meghaladja kivitelünk egyötödét, s a többi között olyan tételeket foglal magába, mint 40 millió méter szövet, 13,3 millió pár cipő, 69 millió rubel értékű konfekciósipari termék, több mint 100 millió rubel értékű gyógyszer, csaknem 12 millió rubel értékű bitor stb.

Teljes behozatalunk egynegyedét teszik ki a szénhidrogének és villamosáram; a Barátság-kőolajvezetékén 7,4 millió tonna kőolaj érkezik.

A Szovjetunióból érkezett komplett gyárberendezések továbbra is elősegítik a magyar ipar szerkezetének korszerűsítését, ipari komplexumok, üzemek teljes rekonstrukcióját. Korszerű, nagy teljesítményű gépek érkeznek a többi között a Magyar Hajó- és Darugyártó, a Dunai Vas- és Műanyagipari konverterüzemébe, folyótárodnak a szállítások a 750 kv-os villamos távvezetékhez, valamint nagyrészt közlekedési és hűtőszelvények behozatalára nyílik lehetősége. A többi között 20 metromotorokos, 50 tróliibusz, több mint 5 ezer tehergépkocsi, 1 millió rubel értékű mozgólepcső és tartalékalkatrész, több mint egymillió rubel értékű gépjármű és motorkezeletpár érkezik. Mindent összevéve, a beruházási javak a teljes behozatal több mint 20 százalékát adják.

Behozatalunknak csaknem a felét anyagok, alkatrészek, félkésztermékek teszik ki, míg körülbelül 6 százalék a részaránya a fogyasztási iparcikkeknek; kibővített több mint 33 ezer darab személygépkocsi érkezik.

Megfelelő a szabályozórendszer

A magyar—NDK jegyzőkönyv az áruforgalom kiegyensúlyozott növekedését teszi lehetővé. Az árucsera-forgalom várhatóan meghaladja az 1,1 millió rubelt, s ebből csaknem 800 millió rubelt jut a kölcsönös gépek és berendezés szállításokra. A Csehszlovákiával előirányzott forgalom 7 százalékkal nagyobb a tavalyinál, s több mint felét gépjármű termékek alkotják.

Rendkívül erőteljes, 26 százalékos növekedéssel számolunk a magyar—lengyel árucsera-forgalomban, s továbbra is gyors, 28 százalékos a magyar—román forgalom előirányzott bővülésének üteme. A magyar—bolgár jegyzőkönyv az egyensúly további szilárdulását segíti elő; a teljes forgalom előreláthatóan mintegy 26 százalékkal emelkedik. A Jugoszláviával lebonyolított árucsera-forgalom — az import és az export arányos bővülése mellett — mintegy 410 millió dollár lesz.

A szocialista országokkal aláírt ideai árucsera-forgalmi jegyzőkönyvek biztos alapot és megfelelő kereteket nyújtanak a külkereskedelmi terv és a hosszú lejáratú megállapodásokban rögzített kölcsönös kötelezettségek teljesítéséhez. Tapasztalataink azt mutatják, hogy az érvényben levő szabályozórendszer megfelelően működik, annak lényeges módosítását év közben sem tervezük. Az elmúlt esztendő tanulságaiból kiindulva viszont erősíteni kívánjuk adalfelmérő, prognosztizáló tevékenységünket, hogy a nem kívánatos tendenciák kialakulásának idejében átálljünk. Javítani kívánjuk a termelői és külkereskedelmi vállalatok közötti kapcsolatokat is.

F. J.

Külkereskedelmi hírek

Az Egyesült Izzó a Hindustan Machine Tools-al elvi megállapodást kötött a hyderabad gyár bővítéséhez jénycsator szállítására körülbelül 1,5 millió dollár értékben. A hyderabad gyár egyébként megkezdte a lámpaalkatrészek (elektroda, lámpafeketések, spirál) gyártását és eladását. Egyedülálló az indiai állami vállalatok között, hogy a teljes beruházás befejezése előtt már megkezdődik a termelés és az értékesítés.

A pakisztáni Energia Fejlesztési Szervezet 2,4 millió dollár értékű acélalukabélt rendelt a Trans-elektrotól. A szállítások 1977. évi első felében befejeződnek. Bagdad mellett átadták a Komplex által szállított második 1600 tonnás kapacitását, körülbelül 600 ezer dollár értékű hűtőházat. A berendezés egyhónapos próbüzemeltetése sikeres volt. Kuwaitból 1977-re 30 ezer tonna fagyasztott baromfi és negyedévenként 30—40 ezer katonai tojás vásárlására jelentettek be igényt.

Szriában 1977-re az alábbi jelentős kötések hozták létre készpénzfizetés ellenében: — Metalimex: hengereitáru (kb. 11 millió dollár) — Magyar Hajó és Darugyár: 2 db. 500 LE-es vontatóhajó (900 ezer dollár) — Hungarotex: cérna (400 ezer dollár), pamutszövet (200 ezer dollár).

Chemolimpex Irántól rendelést kapott 2000 ton-

Tunéziában Versenytergályalson 150 ezer dollár értékű rendeléshez jutott az ARTEX játékkártyák szállítására.

Líbiai állami vállalat több mint 1 millió dollár értékű különböző fajta cipőket rendelt a Tanimpex-től.

A Szovjetunio költségvetése

A közelmúltban hagyta jóvá a Szovjetunio Legfelső Tanácsa az ország 1977-es költségvetését. A legmagasabb államhatalmi szerv által jóváhagyott dokumentum szerint az idén a kiadások összege 238,7 milliárd rubel lesz, míg a bevétel 238,9 milliárdot tesz ki. A költségvetés így enyhe, 0,2 milliárd rubeles többlettel zárul.

A bevételi oldalon a legnagyobb tétele a vállalati nyereségbefizetések jelentik. A terv szerint 1977-ben az elmúlt évhez képest a vállalatok és gazdálkodó egységek nyeresége csaknem 8 milliárd rubellel nő és 117 milliárd értéket ér el. Ennek mintegy 37 százaléka a vállalatoknál marad műszaki fejlesztési és ösztönzési célokra, 78 milliárd rubelt fizetnek be a költségvetésbe. Min várható, a legújabb ilyen jellegű befizetés (45 milliárd rubel) az ipar teljesíti, a mezőgazdasági befizetések összege mindössze 2,2 milliárd rubel. A nyereségből történő befizetések összegétől csak kis mértékben marad el a forgalmi adó jogcímén befizetett összeg. 1977-ben 73,3 milliárd rubel bevételre tesz szert így módon a költségvetés. A lakossági adók a költségvetés bevételi oldalából 8 százalékkal részesednek, összegük 1977-ben 20,9 milliárd rubel. (Egyéb jogcímeken az állampolgárok további 1,3 milliárd rubelt fizetnek be a költségvetésbe.)

Vállalati befizetések

A vállalatoktól és gazdálkodó szervektől befolyó 78 milliárd rubel nemcsak adójellegű befizetés tartalmaz, az összegből mindössze 37 milliárd rubel származik ilyen jogcímén, 25 milliárd rubert az álló- és forgóalapok utáni normatív be-

fizetések képviselnek. A bevételek újabb kategóriája a külkereskedelemből, a kolhozok jövedelme után befizetendő adóból, valamint a vállalatok társadalmibiztosítási hozzájárulásából képződő tétel. Ilyen jogcímeken összesen 65 milliárd rubelt értek befizetést teljesítenek 1977-ben.

A fejlesztés lehetőségei

A kiadási oldal legnagyobb tétele a népgazdaság fejlesztése, a kifizetések több mint felére, 123,4 milliárd rubel értékben, ilyen jogcímén kerül sor. Szociális-kulturális célokra 84 milliárd rubelt fordít a költségvetés, a honvédelem kiadásai 17,2 milliárdot tesznek ki, míg az államigazgatás működtetése 2 milliárd rubelbe kerül.

A költségvetés természetesen része az SZKP XXV. kongresszusa határozatait végrehajtásának, ennek megfelelően kaptak a dokumentumban nagy szerepet a népjólét emelését célzó intézkedések. Például 6,8 milliárd rubelt fordítanak arra, hogy a nem termelő ágazatokban dolgozók bérét fokozatosan emeljék. A végrehajtásra első lépésben a kedvezőtlenebb adottságú területeken kerül sor. Ugyancsak sor kerül több ágazatban az éjszakai műszakpótlék emelésére. A lakosság által korábban jegyzett államkölesítők törlesztésére 1,2 milliárd rubelt irányoznak elő a folyó pénzügyi évben. A tervben és a költségvetésben a lakás és kommunális ellátás javítása is szerepel. Erre a célra 1977-ben 16,8 milliárd rubelt fordít a költségvetés, ez 112 millió négyzetméternyi lakóterület felépítését jelenti. Végül tudományos kutatások finanszírozására 18,2 milliárd rubelt irányoz elő a költségvetés.

A népgazdasági ágazatok finanszírozása (Milliárd rubel)

	Összesen	Költségvetés	Saját eszközök	Bankhitel
Népgazdaság	251	123,4	116,1	11,5
Ebből: Ipar és építőipar	128,9	49,1	71,4	8,4
Mezőgazdaság	40,9	19,4	18,7	2,8
Közlekedés és hírközlés	20,3	5,3	14,7	0,3
Kereskedelem	7,1	4,4	2,7	

A táblázatból kitűnik, hogy a gazdaság összes eszközeinek 4,6 százaléka származik hitelből, 46 százaléka a vállalatok saját eszközeiből, míg a fennmaradó rész forrása a költségvetés. A bankhitelenk

természetesen legnagyobb súlya az iparban van abszolút mértékben, viszonylagos szerepe viszont a mezőgazdaságban a legjelentősebb, az összes eszközök 14 százaléka származik bankhitelből.

A tőkés autóipar kilátásai

A vezető tőkésállamokban tavaly megindult lassú gazdasági fellendülés a többi iparágához képest lényegesen nagyobb konjunktúrát hozott a személygépkocsigyártásban. Mind az Egyesült Államokban, mind pedig Nyugat-Európában jelentős változások történtek a személyautók piacán: lassan kezdenek visszatérni az energiahávis előtti fogyasztói szokások.

Az amerikai gazdaságnak 1976-ban ismét az autóipar volt a motorja. A vásárlók újból előnyben részesítették a kényelmes, úgynevezett „compact” nagykocsikat. A „három nagy” — General Motors, Ford, Chrysler — szintén hozzáfogott futószalagjainak átállításához, korábban ugyanis a keresletet követve a gyárak szerelősarokait elsősorban kicsikocsik hagyták el. Húsz szazalékról 14 százalékra esett vissza az import aránya az amerikai autópiacon, s ez annak a jele, hogy a vásárlók tavaly mindinkább előnyben részesítették az amerikai izlés szerint készült közepes és nagyméretű személyautókat. Egy esztendő alatt 5—10 százalékkal emelkedtek az USA-ban az autókárak az infláció és a magas nyersanyagárak mellett az áremelkedésben a körülmények előírások alapján felszerelt berendezések költségei is szerepet játszottak. Továbbra is élénk maradt a kereslet az amerikai piacon, s az előrejelzések szerint rekordmennyiségű (11,5 millió darab) lesz az iparág termelése.

Jelentős események történtek 1976-ban a nyugat-eurpai autópiacon is. Míg 1974-ben a személygépkocsik-értékesítés 15,2 százalékkal csökkent — a következő esztendőben pedig stagnált a termelés — tavaly már ismét emelkedő tendenciát mutatnak a termelési és az eladási indexek. Míg 1974-ben és 1975-ben a lavyna keresletet elsősorban a kistegyesítésű autók felé irányult, addig tavaly már a közepeméretű gépkocsik voltak a legkelendőbbek. Ezzel párhuzamosan folytatódott a harc az autógyárak kicsicsi típusai között, több új modell került a piacra. Érdekesen alakul-

tak az eladási statisztikák, amelyekből fontos következtetéseket lehet levonni az egyes országok autóiparára vonatkozóan.

1976-ban a legnagyobb európai gyártók sorrendje a következő volt: Fiat, Renault, Peugeot—Citroen, Volkswagen, Ford, General Motors. (Az amerikai Fordnak Nagy Britanniában, a General Motorsnak pedig az NSZK-ban vannak üzemei. Az utóbbi tulajdonában van az Opel cég is.) A listavezető Fiat tavaly 1,3 millió autót adott el Nyugat-Európában, ezzel piaci részesedése 13 százalék volt. A Renault 12,5, a Peugeot—Citroen 11,6, a Ford 11,4, a VW 10,6, a General Motors pedig 10,2 százalékkal részesedett a piacból. Emlékeztetőül említhetjük a brit Leyland-autók előtti években az angol Leyland-autók eladási aránya. (Tavaly a nyugat-eurpai autógyárak 5,6 százaléka vette a palatinus gyár típusait.) Egy év alatt 5,2-ről 5,8 százalékra növekedett a japán személyautók részesedése a nyugat-európai piacon.

A statisztikák arról tanúskodnak, hogy az eladási sikerek alapja a hazai piac. Olaszországban például a tavalyi eladott összes autóból 56 százaléka Fiat volt. Franciaországban pedig az eladott gépkocsik kétharmada Renault, illetve Peugeot—Citroen. Ezzel szemben a British Leyland részesedése a szigetország gépkocsipiacán csak 27 százalékos volt, majdnem 4 százalékkal kevesebb, mint egy évvel korábban.

Tavaly a legnépszerűbbek a közepeméretű kocsik voltak, s az idén várhatóan tovább növekszik majd ezek forgalma Nyugat-Európában. Ezzel párhuzamosan — az előrejelzések szerint — emelkedik az európai autógyárak termelése is, s tovább javulnak az értékesítési kilátások. A nyugat-európai autógyárak azonban nem hagyják figyelmen kívül az erős konkurenciát. Az évtized elején a japán személyautók piaci részesedése Nyugat-Európában még elenyésző volt, most évről évre növekszik, s a japán tervek szerint 1980-ra elérni majd a 15 százalékot.

AZ NSZK GAZDASÁGA

Középtartóban az export

1977 első negyedévének vége felé egyre kérdésesebbé vált a tőkés konjunktúra élenkülése, egyre bizonyultabbá ennek az élenkülésnek a problematikája még a tőkés világ gazdaságilag legerősebb és legszárdabb országaiban is. Az OECD gazdasápolitikai bizottságának márciusi ülésén kirobortt vita elevenen mutatta, hogy az amerikai gazdaság állapotán túlmenően elsősorban az NSZK gazdaságának fejlődésére irányul a figyelem.

Nemzetközi nyomás

Az OECD vezető európai országai szemmel láthatóan úgy vélik, hogy az NSZK-konjunktúra alacsony maradványos szerepet játszat Nyugat-Európa gazdasági életében. Az NSZK-ban 1979 utolsó negyedében, éves rátaiban számolva 6 százalékkal volt a gazdaságnövekedés üteme. Az OECD-vitában a nyugatnémet küldetésnek már csak arra tett ígértet, hogy amennyiben az 1977-re előrejelzett, lényegesen szerényebb 4,5—5,5 százalékos gazdasági expanzió elévését vesztély fenyegeti, akkor a Bundesbank és a bonni kormány erőteljesebb lépéseket tesz a gazdaságnövekedés ösztönzésére.

A márciusi párizsi vita lényege az volt, hogy a többi OECD-országok — beleértve az Egyesült Államokat — már most erőteljesebb ösztönző intézkedésekre akarták rábírni a nyugatnémet kormányt. Bonn lényegében azért vonakodik a követelések teljesítésétől, mert attól tart, hogy az infláció — amely tőkés nemzetközi viszonylatban az NSZK-ban igen alacsony, a deflációs követelések teljesítése esetén meggyorsul. (1976 utolsó negyedében évi szinten számolva 3,8 százalékkal volt a nyugatnémet inflációs ráta, 1977 első két hónapjában ugyancsak évi szinten számolva már 4,2 százalékra.)

Nyugat-Németországra nehezedő nyomás gazdasápolitikai szempontból meglehetősen ellentmondó. E nyomás szerves része ugyanis az Egyesült Államok és néhány európai vezető OECD-országnak az a törekvése, hogy kikényszerítse a márka árfolyamszintjének emelését. Carter gazdasági tanácsadója, Klein már február vége felé „javasolta” a Bundesbanknak, hogy az NSZK megfelelő lebetegítési manőverekkel körülbelül tíz százalékkal emelje a márka árfolyamszintjét. A Bundesbank vezetésének ezt a javaslatot elutasította és rimutatót arra, hogy 1976-ban a többi OECD deviza árfolyamszintjéhez képest a márka amúgy is 14 százalékkal felértékelődött. A további felértékelődés már olyan mértékben drágíthatja a nyugatnémet exportot a világpiacon, hogy az éppen a gazdaságnövekedés ritmusát veszélyeztetheti. Emminger, a Bundesbank elnöke például kifejtette, hogy ha teljesítenék a Fehér Ház gazdasági tanácsadójának javaslatát, akkor rosszabbodnának az exportkilátások — márpedig az 5 százalékos körüli gazdaságnövekedést csak akkor lehet realisan teljesíteni, ha 1977-ben az exportvolmen az NSZK-ban 9 százalékkal emelkedik.

G. Gy.—L. P.

Két új jelenség

A nyugatnémet gazdaságnövekedés problémái körül fellángolt és a tőkés konjunktúra általános gondjával összefüggő nemzetközi vita középpontjában így módon az NSZK exportgazdasága áll,

amely az elmúlt évek tapasztalatai szerint a nyugatnémet konjunktúra és az állam gazdasági szilárdságának egyik bázisa.

A nyugatnémet exporttevékenység — a hosszabb távú értékelésénél mindenképp előbb azt kell figyelembe venni, hogy az NSZK külkereskedelmi mérlegfelesége a márka állandó felértékelésének folyamata ellenére is szüntelenül nő, ami az exportgazdaság rendkívüli versenyképességének bizonyítéka. 1970-től 1974-ig ugrásszerűen nőtt az NSZK külkereskedelmi mérlegfelesége. Az említett öt év számsora (milliárd márkában) a következőképpen fest: 15,7; 15,9; 20,3; 33,0; 50,8.

Ezt követően 1975-ben már „csak” 37,3 milliárd, 1976-ban pedig 34,5 százalékkal volt a külkereskedelmi mérlegfelesége. Ennek egyik oka az olajárak emelkedése, a másik azonban az, hogy Nyugat-Németország ebben a két évben (részben a már említett nemzetközi nyomás következtében) erőteljesen növelte importját. 1976-ban az import növekedése 29 százalék volt, szemben az export 14 százalékos növekedésével. (Mindkettőt reálértékben számítva.) Mindamelllett nem hagyható figyelmen kívül, hogy a nyugatnémet gazdaság irányítói általában a nemzetközi viták során következetesen „aláértékelték” saját exportgazdaságuk hatásfokát. Így például az 1976 elején lezajlott OECD-tárgyalásokon 5 és 6 százalékkal a belül reálértékben számított exportnövekedést vették — a valóság 14 százaléka, abszolút értékben 256 milliárd márka volt. Ebből általában arra következtettek, hogy a mostani vitában megadott 9 százalékos 1977-re szóló exportnövekedési jöslát is aláértékelt belesnékel minősül.

Távlati orientációk

A nyugatnémet exporttevékenység elemzése során a viszonylatokat tekintve két szembeötlően új jelenség figyelhető meg.

Az egyik az, hogy a nyugatnémet exportgazdaság továbbra is egyértelműen a Közös Piacotl függ, illetve arra támaszkodik. Az 1975-ös teljes bontás adatai szerint az akkor 221 milliárd márkás nyugatnémet exportból 107 milliárd irányult a fejlett tőkés országokba, azaz belül körülbelül 100 milliárd a Közös Piac tagállamaiba. Az irányzat azonban már megfordult. 1974-ben a Közös Piac országaiba irányuló nyugatnémet export még 23 százalékkal volt nagyobb az előző év szintjénél, 1975-ben azonban 6,7 százalékkal csökkent, miközben a közös piaci államokból érkezett import 6 százalékkal növekedett. 1976-ban ez a folyamat annyiban tovább tartott, hogy a Közös Piac viszonylatában az import növekedése nagyobb volt, mint az exporté.

Természetesen a nyugatnémet külkereskedelmi közös piaci viszonylatban is jelentős feleletet mutat. Az arányok azonban a partnerek javára változnak, s nyugatnémet gazdasági körök a vitában azt hangsúlyozták a jelenlegi arányokon lényeges változtatást már nem lehet várni a nyugatnémet konjunktúra veszélyeztetése nélkül.

A viszonylatokat tekintve másik felülálló jellegzetessége a nyugatnémet export alakulásának a harmadik világ országaiba áramló kivitel rendkívüli emelkedése. Ez 1974-ben nem kevesebb mint 55 százalék volt miközben az említett esztendőben az egész export növekedési rátája 29,3 szá-

zálék. A növekedés 1975-ben is folytatódott. Ebben az évben Nyugat-Németország összekaportja 4 százalékkal kevesebb volt, mint a megelőző esztendőben, a fejlődő országokba irányuló kivitel azonban 13,5 százalékkal ebben az évben is emelkedett. (Az 1976-os bontás egyelőre nem áll rendelkezésre, a tendenciák azonban a nyugatnémet *Handelsblatt* szerint változatlanok.)

A harmadik világgal folytatott NSZK-kereskedelmi növekedésen belül különösen látványos az olajexportáló országokkal, az OPEC-tagállamokkal lebonyolított forgalom alakulása. Ez például 1974 folyamán 76,2 százalékkal nőtt.

Még különlegesebb képet mutat 1975. Ebben az esztendőben a harmadik világ országaiba irányuló export úgy érte el a már említett 13,5 százalékos növekedést, hogy az OPEC-tagállamokba irányuló kivitel 60,4 százalékkal nőtt, az olajat nem exportáló fejlődő országokba viszont 9,1 százalékkal csökkent.

Ehhez képest még egy olyan külkereskedelmi partner, mint az Egyesült Államok szerepe is másodrendű. 1975-ben például a három Benelux-ország egymághoz több nyugatnémet árut importált, mint az Egyesült Államok, az OPEC-tagállamokba irányuló export (16,7 milliárd márka) pedig több mint 3,5 milliárddal volt nagyobb az USA-ba irányuló nyugatnémet exportnál.

Végül: figyelemre méltó, hogy (a Bundesbank szóhasználatá szerint) „központi tervezésű országokba”, — KGST, Jugoszlávia, Kína — irányuló export növekedése ugyancsak jóval gyorsabb a kivitel átlagos növekedési rátájánál. Ebben a viszonylatban a nyugatnémet export 1974 folyamán több mint 46 százalékkal emelkedett, holott az egész kivitel növekedése 29,3 százalékkal tett ki, 1975 folyamán pedig az összpör 3,9 százalékos visszaesése mellett, ebben a viszonylatban csaknem 10 százalékkal nőtt a kivitel. Abszolút értéke (17,4 milliárd márka), 4,3 milliárddal meghaladta az USA-ba irányuló exportot.

Mindebből az a következtetés vonható le, hogy miközben a Közös Piac országai mennyiségileg továbbra is a nyugatnémet export döntő hányadát, 45—50 százalékát veszik át az exporttevékenység dinamikájában a legerősebbek az OPEC-tagállamok vonatkozásában. Ezt követi a fejlődő országok egésze, valamint a Bundesbank által „központi tervezésű országoknak” nevezett csoport. A londoni Economist a nyugatnémet export szerkezetéből arra a következtetésre jut, hogy ez az irányzat a belátható jövőben tovább tart. A nyugatnémet export szerkezetében ugyanis a tőkésállamok mintegy 60 százalékos aránnyal szerepelnek, míg a fogyasztási cikkek aránya csak 10—12 százalék. A nyugatnémet export szerkezeté tehát eleve olyan, hogy potenciális növekedési területe nem a fejlett tőkés országokban van.

Ez az utóbbi következtetés természetesen inkább a nyugatnémet exporttevékenység központi tervezési orientációját határozza meg. Az 1977 tavaszán kibontakozott vita szempontjából a lényeg az, hogy Nyugat-Németország nem hajlandó külkereskedelmi versenyképességének növelését veszélyeztetni stabil, de mérsékelt gazdaságnövekedési ütemét.

— ie —

PERISZKÓP

Fejlesztési programok

— a növekedés motorjai*

Az európai KGST-országokban az egyes iparágak (elsősorban a műszaki-tudományos fejlődést hordozó iparágak) külön fejlesztési programjai az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején jelentek meg. Az NDK-ban például ekkor dolgozták ki a kőolajfeldolgozás, a vegyipar, a szerszámgépgyártás stb. fejlesztési programját. A hatvanas évek közepétől a népgazdaság más ágazataira is (talajjavítás, mezőgazdasági, szállítás, a környezetek fejlesztése), és a nem termelő területekre (műszaki-tudományos kutatások, lakásépítés, szakképzés, egészségügyek stb.) programot dolgoztak ki.

A programok kidolgozásában és alkalmazásában új szakaszt jelentett az 1971—1975-ös tervidőszak. A szakemberek 1990-ig terjedő időszakra tervezték, s erősödött a terv komplex jellege is. A programok széles körű alkalmazását a tervezési gyakorlatban az tette lehetővé, hogy a gazdasági reformok megteremték alkalmazásuk feltételeit az irányításban: a gazdasági tevékenység minden szintjén megindult az elemző prognosztizálási munka, a termérméreg megalapozottabbá váltak, megindult a gazdaságmatematikai módszerek alkalmazása, s tanulmányozták a rendszerelméleti módszerek felhasználhatóságát. A programok megerősítik a központi terv stratégiai alapját, stabilitását, konkrétságát, a célok pontosságát, realitását.

A gazdaság fejlesztésének alapvető célja, a lakosság életszínvonalának emelése sokoldalúan átfutalmazott hosszú távú programokat tett szükségessé a lakásépítésben, az oktatásban, az egészségügyben, az élelmiszertermelésben, az iparikkék és a szolgáltatások iránti szükségletek kielégítésében.

A KGST-országok tervezési gyakorlatában különleges helyt foglalnak el a tudomány, és a technika fejlesztésének programjai. A műszaki fejlesztési prognózisok és programok kidolgozásában az utóbbi évtizedben minden KGST-ország jelentős tapasztalatokat halmozott fel.

A programok végrehajtása számottevő strukturális változásokhoz vezet az országok népgazdaságában, a programozás tehát a strukturális politika fontos eszközevé válik, s egyúttal a gazdaságpolitika nélkülözhetetlen kellékévé is. A programok révén jobban összekapcsolhatók a célok, és az eszközök, elérhető a vezető ágazatok és ágazati komplexumok (energiatermelés, mezőgazdaság, nyersanyagtermelés, stb.) a műszaki-tudományos fejlődést hordozó ágazatok (elektronika, gépgyártás, kőolajvesztés, stb.) kiemelt fejlesztése.

A programok általában öt évnél hosszabb időre szólnak, de nem lépik túl a hosszú távú tervek időhorizontját. Az egyes országokban kidolgozott programok száma tíz határok között mozog (Magyarországon egy ucatnyi központi fejlesztési program alakítottak ki, míg Lengyelországban, több mint harmincat.)

A programkészítés egyik legnehezebb és legidősebb feladata a programok és a tervezési és irányítási rendszer szorosabb összekapcsolása.

Az NSZEP VIII. kongresszusa (1971.) forulópontot jelent az NDK távlati társadalmi-gazdasági fejlődésének szempontjából. A hangsúlyt az elfogadott határozat az 1990-ig szóló hosszú távú terv kidolgozására helyezte, egyúttal előirányozta a fejlődés társadalmi olalainak gondos számbavételét, a komplex, több ágazatot érintő feladatok távlati vizsgálatát. Az NDK-ban kidolgozott vagy kidolgozás alatt levő országos programok a következő kérdésekre terjednek ki: lakásépítés, a textilipar, a ruházati ipari, és a cipőgyártás fejlesztése; kultúra, egészségügy; közlekedési infrastruktúra; városi közlekedés; számítástechnika; nyersanyagok; félkész termékek és anyagok; racionalizálási és automatizálási eszközök; a vízgazdálkodás infrastruktúrája; energiatermelés; sajtó, rádió, televízió. A lakásprobléma megoldását például 1990-re tűzték ki.

Az országos programok kidolgozásának koordinátora a minisztertanács, amely egyben rendelkezik a programok kidolgozásának megkezdéséről, s kijelöli a végrehajtás felelőseit. A programok elkészítését és végrehajtását a programért felelős vezető mellett létrehozott különleges munkacsoportok ellenőrzik. (A csoport tagjai az érdekelte szervek, minisztériumok, a Tervbizottság stb. képviselői.) Ezek az országos programok általában 1985-ig szólnak.

Lengyelországban a LEMP VI. kongresszusa úgy határozott, hogy át kell térni az ágazatok szervezeti-műszaki rekonstrukciójának programjáról a programok széleskörű alkalmazására a társadalmi-gazdasági és műszaki-tudományos tervezés minden területén.

Az országban a programok két fajtáját dolgozzák ki. Az első csoportba tartozó programok a legfontosabb iparágakat (fűtőanyag-termelés, energiatermelés, gépgyártás, vegyipar stb.), továbbá a népgazdaság más fontos területeit (mezőgazdaság, építőipar, szállítás, kül- és belkereskedelem, egészségügy stb.) érintik. E programok segítségével határozzák meg a várható kereslet fedezéséhez szükséges beruházási eszközöket, alakítják ki a struktúráváltozások és a nemzetközi szakosodás koncepcióit, a korszerűsítés, a tudományos és műszaki fejlesztés és a technológiai fejlesztés szakaszait és formáit. A fő hangsúly a termelésen és a műszaki rekonstrukción van. A programok másik csoportjába az egy-egy konkrét problémát érintő programok tartoznak. E problémák megoldása számos ágazat és minisztérium együttműködését kívánja meg (lakásépítés, úttépítés, az ipari fogyasztási cikkek iránti szükségletek kielégítése, a népgazdaság kemizálása, vízgazdálkodás stb.)

Csehszlovákiában már 1971—1975-re, több mint 60 fejlesztési programot dolgoztak ki a népgazdaság különböző ágazataira (gépgyártás, kohászat, vegyipar, faipar, cipőgyártás, textilipar, stb.)

Csehszlovákiában a programok kidolgozásában aktíván részt vettek a termelési egységek is. A programok hatékonyságát lehetnek volna, ha az ötvenes terv elkészítését megelőzően alakították ki őket, s nem utána, amikor a beruházási erőforrások, a munkaerőt már felosztották az ágazatok között. A csehszlovákiai programok másik sajátossága, az, hogy az anyagi-műszaki ellátásban a programok nem élveznek elsőbbséget, nem biztosítanak különleges elbánást.

Az 1976—1980-ra szóló ötvenes terv előkészítésénél már figyelembe vették a korábbi tapasztalatokat. A programok számát 37-re csökkentették, kialakításuk már az ötvenes terv elfogadása előtt megindult, és a terv kidolgozásánál párhuzamosan folyt. Fokozódott a komplex jellegük, jobban figyelembe veszik a költségvetési szempontokat, az ágazatok közötti összefüggéseket is.

— mj —

* Az EKO-ban (Szovjetunio) megjelent cikk alapján.

